

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску
просвету и
културу

Пета серија
Број 24
(2/2022)

Анатолиј Спаски
ЗАШТО ЈЕ ВАЖНА РЕЧ
ЈЕДНОСУШНИ

Протојереј Дејан Крстић
ПРЕДНОСТИ
И НЕДОСТАЦИ
ВИРТУЕЛНЕ МИСИЈЕ

Јереј др Бобан Димитријевић
БОГОСЛУЖБЕНИ
ЖИВОТ ЦРКВЕ И
ПРАВОСЛАВНИ
КАТИХИЗИС

Тијана Поповић
ИСПРЕД ОЛТАРА,
ИЗА ПОРТАЛА

Гласило
Епархије нишке
за хришћанску просвету
и культуру

Излази са благословом
Његовог преосвештенства
Епископа нишког
г. Арсенија

Пета серија, број 24 (2/2022)
Први број прве серије
објављен 1899. године
Излази четири пута годишње

Издавач:
Православна епархија нишка

Адреса:
Епархија нишка,
Епископска 3, 18000 Ниш

Е-mail:
glas@eparhija-niska.rs

Уређивачки одбор:
протојереј Дејан Јовановић
јеромонах Игњатије Ђорђевић
јереј Владе Капларевић
јеромонах Николај Јоцић
протођакон Далибор Мидић
др Дарко Крстић, проф.
Лазар Павловић, проф.

Уредник:
Ивица Живковић
Лектура:
Милена Мишић Филиповић

Дизајн и компјутерска обрада:
Ђакон Милорад Милосављевић

Фотографије на
предњој и задњој корици:
Михајло Лазаревић

Штампа:
„Scero print”, Ниш

Тираж:
1500 примерака

Глас Епархије нишке излази
уз помоћ Управе за сарадњу са
црквама и верским заједницама
Министарства правде Владе
Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)-773

ГЛАС Епархије нишке :
гласило Епархије нишке за
хришћанску просвету и культуру/
уредник Ивица Живковић. -
2022, бр. 24 (мај). -
Ниш : Епархија нишка, 2022-
(Ниш : Пергамент принт). - 30 стр

ISSN 2560-3469 =
Глас Епархије нишке
(Ниш. 2022)

COBISS.SR-ID 229429004

УВОДНО СЛОВО

Епископ нишки г. Арсеније **1**
ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Епископ нишки г. Арсеније **2**
ОСНОВНА МИСИЈА СВЕШТЕНИКА
ЈЕСТЕ ДА СВЕДОЧИ ХРИСТА
ВАСКРСЛОГА
Разговор за Радио Глас Епархије нишке

БОГОСЛОВЉЕ

Свети Јован Златоусти **4**
НИЈЕ ОКО БИЛО УЗРОК ПОГИБИЈЕ

Анатолиј Спаски **5**
ЗАШТО ЈЕ ВАЖНА РЕЧ ЈЕДНОСУШНИ

Ђакон Козмин Данијел Прикоп **8**
ИСТОРИЈСКО-КРИТИЧКИ МЕТОД
И СВЕТИ ОЦИ

Свети Лав Римски **10**
ПОСЛАНИЦА О ВАСКРСЕЊУ
ХРИСТОВОМ

Дарко Крстић **12**
БЛАГОВЕСТИ

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

НАЈПОТРЕБНИЈЕ ЈЕ ДА ТРПИМО **14**

СЛАБОСТИ ЈЕДНИ ДРУГИХ

Разговор са монахињом Арсенијом,
настојатељицом Манастира
Пресвете Богородице у Сићеву

Игуман Георгије Шестун **17**
НЕОПХОДНО ЈЕ ЗА БОГА
ПОДИЗАТИ ДЕТЕ

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Протојереј Дејан Крстић **19**

ПРЕДНОСТИ И НЕДОСТАЦИ
ВИРТУЕЛНЕ МИСИЈЕ

Јереј мр Љубиша Костић **22**
THE MATRIX. ПОСТОЈИ ЛИ СТВАРНОСТ?

Зоран Вучковић **24**
ОСТРВО ПЕЛИКАНА. ТАЈНА ЧОВЕКА
У РОМАНУ МИОДРАГА МАЈИЋА

ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ

„ЈА САМ ОВДЕ ДА БИ ГОСПОД **26**
ДОТАКАО И НАЈТВРЂА СРЦА”

Бурни живот Парохије прекопчеличке

Јереј Драган Станковић **28**
СВЕТИ ОГАЊ У ЈЕРУСАЛИМУ

ИЗ ПРОШЛОСТИ

ЈЕВРЕЈСКИ БОГОСЛУЖБЕНИ ПРЕДМЕТИ **32**

Дар Вилхелма Вајса Вилија Храму Светог
великомученика Пантелејмона у Нишу

Проф. др Владислав Пузовић **33**
БЕОГРАДСКИ ПЕРИОД ПРОТЕ СТЕВАНА
ДИМИТРИЈЕВИЋА: ПРВИ ДЕКАН
БОГОСЛОВСКОГ ФАКУЛТЕТА

Марија Копривица **36**
ПЧЕЛАРСТВО У МАНАСТИРИМА
СРЕДЊОВЕКОВНЕ СРБИЈЕ

КАТИХЕЗА

39 „ВЕРОУЧИТЕЉИ ЗА ВАС”
У ХРАМУ СВЕТОГ ПАНТЕЛЕЈМОНА
У НИШУ

41 ЈОШ ЈЕДНОМ О
ОДГОВОРНОСТИ КАТИХЕТА
Резултати истраживања

43 Јереј др Бобан Димитријевић
БОГОСЛУЖБЕНИ ЖИВОТ ЦРКВЕ
И ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

46 ВАСКРСЊЕ АКТИВНОСТИ ДЕЦЕ
У ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ 2022. ГОДИНЕ
Колаж

ПРИКАЗИ И ДОГАЂАЈИ

48 ДВАДЕСЕТ ПЕТ ГОДИНА ПОСТОЈАЊА
ЦРКВЕНОГ ХОРА „СВЕТИ ПРОКОПИЈЕ”

49 ДУХОВНО И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ
НИШКЕ МИТРОПОЛИЈЕ У ХVIII И
ХIX ВЕКУ – АНАЛИТИЧКИ ПРИСТУП
Јавно предавање протођакона
Далибора Мидића

50 ГОСТОВАЊЕ ИГУМАНА СТУДЕНИЧКОГ
АРХИМАНДРИТА ДР ТИХОНА
НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ
У НИШУ

51 ВЕЧАН СПОМЕН:
ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР
ДРАГИША МАРТИНОВИЋ,
МОНАХИЊА ТЕОФАНИЈА

52 ПРОГРАМ КОЈИ СЕ ПРАТИ
У 108 ЗЕМАЉА СВЕТА
Радио Глас Епархије нишке

ИЗ СВЕТА КУЛТУРЕ

54 Тијана Поповић
ИСПРЕД ОЛТАРА, ИЗА ПОРТАЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

56 ЧИН МИРОВАРЕЊА

57 ИЗ ЛЕТОПИСА
ЕПАРХИЈЕ НИШКЕ

58 СЛУЖЕЊА
ЕПИСКОПА НИШКОГ
Г. АРСЕНИЈА

60 ХУМАНИТАРНА
АКЦИЈА УЧЕНИКА
БОГОСЛОВИЈЕ
СВ. КИРИЛА
И МЕТОДИЈА
У НИШУ

Христос Васкрсе!
Христос Воскресе!
Χριστός Ανέστη!
Christ Ressuscité!
ქრისტე აღდგა!
Mesih yükseldi!
Cristo ha resucitado!

Епископ нишки Арсеније

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

јеку догађаја који потресају целокупну нашу планету, још неисцељених нових болести, ратне буке која се све више шири, глади чије се жртве повећавају, сваковрсних нагађања о злој будућности, која изазивају још већи страх, са сваким ко не може без саосећања да остане хладан према патњи ближњих, дочекујемо и ове године дан Васкрсења распетога Бога. Тај историјски догађај, који стоји као успомена, путем нашег доживљаја постаје део садашње стварности. Као што се оптимисти од песимиста разликују не по чињеницама којим располажу већ по начину свога сагледавања, тако и ми подсетимо себе да Васкрсење не долази из живота, него из смрти.

Црквени календар могао је да изгледа сасвим другачије, када би се Божић славио сваке преступне године, а Васкрс увек истога датума сваке друге године, или томе слично. Али премудро је устројен ред празника који је нама познат и који увек доживљавамо као нов. Тако установљен, он чува свежину живота, не дозвољавајући да се заборавимо и изгубимо у бризи. Није Црква случајно оставила да се Васкрсење Христово слави сваке године у недељу, али увек другог датума. Пасха Христова толико је важна и велика да није довољно празновати је само једном годишње. Зато је одређено да свака недеља у години буде мали Васкрс. Стога, отворимо наша духовна чула за благодатне празнике који могу и треба да одређују наше животне ритмове, чувајући нашу веру, наду и љубав.

Christ is Risen!
✠Ϡϥⲱⲛⲛⲓ ⲓⲣⲧⲱⲥ!
Христос Възкръсна!
基督復活了!
Krishti u Ringjall!
Christus Ist Auferstanden!
Cristo è Risorto!
Krist je Uskrsnuo!
Hristos Înviat!
Христос Васкрсе!

ВАСКРС

2022.

24 / 11. април

2023.

16 / 3. април

2024.

5. мај / 22. април

2025.

20 / 7. април

2026.

12. април / 30. март

2027.

2. мај / 19. април

2028.

16 / 3. април

2029.

8. април / 26. март

2030.

28 / 15. април

...

1

УВОДНО СЛОВО

Радио Глас
Епархије нишке

ОСНОВНА МИСИЈА СВЕШТЕНИКА ЈЕСТЕ ДА СВЕДОЧИ ХРИСТА ВАСКРСЛОГА

Део васкршњег разговора матураната нишке Богословије
са Преосвећеним Епископом нишким г. Арсенијем,
ректором Богословије

Васкршњи разговор
матураната нишке Богословије са
Преосвећеним Епископом нишким Г. Г. Арсенијем,
ректором Богословије

Мали је број
људи данас који
верују у Васкрсење.
Чак и међу
верницима има
људи који верују
у Бога, али у
Васкрсење –
питање је, поготово
ако дође до смрти
неког блиског
члана породице.
Треба приближити
и рећи да то није
крај, да је то само
прелазак из овог
привременог
живота у онај
живот који је
вечни.

Преосвећени владико, како савременом човеку приближити радост Васкрсења Христовог?

Васкрсење Христово је суштина наше православне вере и најважнији, најрадоснији празник наше цркве, празник од кога почиње све и завршава се све. Данашњи човек је растрзан свим овим животним бригаама, искушењима, страховима, недоумицама, неизвесношћу. Иако је велики број људи који се изјашњавају као православни верници, мали је број људи који заиста редовно долазе на сва богослужења. Најбоље је и најделотворније да се управо кроз богослужење приближи људима и смисао и радост, не само празника него и Васкрсења као космичког догађаја који је важан за читав свет и за читав људски род. Само оне вернике који су од првог дана поста, током читаве Четрдесетнице и током читаве Страсне седмице, присуствовали на свим богослужењима, слушали богослужбена читања, појања, песме, беседе свештеника, јеванђелске одељке, црква постепено кроз богослужбени поредак, кроз сва та читања и појања полако припрема за радост Васкрсења. Онај који не долази редовно или ко уопште не долази у цркву, а поготово на Васкршње јутрење, Васкршњу литургију, том човеку је јако тешко приближити радост Васкрсења. Он ће чути вашу беседу или прочитати Јеванђеље, али бојим се да срце остаје хладно. Мали је број људи данас који верују у Васкрсење. Чак и међу верницима има људи који верују у Бога, али у Васкрсење – питање је, поготово ако дође до смрти неког блиског члана породице. Треба приближити и рећи да то није крај, да је то само прелазак из овог привременог живота у онај живот који је вечни, који је човеку намењен, дакле да живи у заједници љубави са Богом. Данашњем човеку је то заиста тешко приближити. Али богослужење је најбољи, најделотворнији начин да се људима приближи радост Васкрсења и присуство Васкрслог Господа у светој литургији.

У свему томе у мисији цркве данас медији чине велику улогу. Хвала Богу, црква сада има те могућности. Раније су то биле државне и локалне телевизије, али, хвала Богу, црква сада има и своју телевизију и своје радио-станице и друштвене мреже и сајтове. Све су то савремени видови мисије цркве, тако да и медији свакако у томе много помажу. Ево, рецимо, пре две године, када је било затварање због короне, Радио Глас Епархије нишке је преносио уживо богослужења из Саборне цркве, а укључили су се и локални медији. Наравно, то никада не може да замени богослужење, али и то је неки вид мисије цркве.

Преосвећени владико, замолили бисмо Вас за Ваш савет нама, богословима, будућим пастирима наше свете Цркве: каква је улога свештеника данас, а каква ће њихова улога бити у будућности?

Улога свештеника је иста и јуче и данас и сутра. Основна мисија свештеника јесте да проповеда Јеванђеље, да сведочи Христа Васкрслога и да преноси живу јеванђелску реч овоме свету, да служи, богослужи у име своје парохијске заједнице, да узноси бескрвну жртву Тела Христовога и да управо сведочи присуство Божје, то јест присуство Царства небескога овде и сада. То је основна мисија свештеника. Све ово друго што говоримо и о

харитативној делатности и о другим видовима којима се свештеник бави, била то грађевинска делатност или све оно што прати живот цркве – све је то на другом месту. Не само свештеника, то је мисија и нас, свих осталих верника цркве, епископа поготово: да сведочи увек и свагда Христа Васкрслога и да проповеда благу јеванђелску реч о томе да је Господ дошао у овај свет да нам дарује вечни живот и да је Господ нас створио за вечност. Све ово друго губи смисао ако тога нема и ако се свештеник претвори само у социјалну службу или у неки сервис за обављање неких духовних разговора, давање само неких савета. Све је то саставни део живота цркве, живота једне парохије, али свештеник не треба да се претвори само у неки сервис за грађане, у неки центар за социјални рад, него је свештеник пре свега и изнад свега пастир, служитељ олтара Божјег и онај који проповеда народу Реч Божју. Често и мене питају новинари из различитих медија шта црква као институција мисли, какав је став цркве по том питању. Црква не мора да има став баш по сваком питању. И црква није једна од институција, као што је то општина, војска или полиција. Црква је место где је сусрет Бога и човека. Бог је постао човек да би човека учинио Богом, то је суштина Христовог доласка у свет, његове проповеди, његовог страдања на крсту, његовог Васкрсења – смисао његовог доласка је да спаси човека, учини га Богом по благодати.

Црква има своје земаљске зграде, канцеларије, администрацију и све остало, јер просто живи у овом свету, али Црква није од овога света. Улазећи у Јерусалим, Христос жали оне људе који не разумеју – они су њега доживљавали као земаљског цара, Месију, цара Израилевог, они су мислили да он долази да се зацари и да буде ту хиљаду година. Не, није то улога Месије. Он каже: *Царство моје није од овога света*. Управо то: свештеник је ту да сведочи да Божје царство није од овога света и да црква није од овога света. Црква је присуство овде и сада Царства Божјег, један богочовечански организам. То је данас тешко људима да схвате, јер цркву доживљавају као институцију. Онда често чујемо у вестима: „Црква и њени верници”. Нема одвајања између цркве и њених верника. Цркву чине верници, верници су црква. То је суштинска грешка свих новинара у Србији када кажу: „Црква и њени верници данас славе тај и тај празник”. Без народа нема ни цркве, а Цркву Божју чини Народ Божји. То је основна мисија свештеника, да сведочи да Царство Божје није од овога света, да се ми овде припремамо за Царство Божје. Све ово друго се подразумева, али суштина свештеничке службе је да служи литургију, која је овде и сада Царство небеско и да сведочи свету о Васкрсломе Христу, што каже Свети Јован Богослов: *Оно што видесмо и што чусмо и што рукама својим оћипасмо, то вам сведочимо да и ви са нама имате заједницу.* ■

Христос каже:
Царство моје
није од овога
света.
Управо то:
свештеник је ту
да сведочи да
Божје царство
није од овога света
и да Црква није
од овога света.
Црква је присуство
овде и сада Царства
Божјег, један
богочовечански
организам.

Свети Јован Златоусти

НИЈЕ ОКО БИЛО УЗРОК ПОГИБИЈЕ

Из Делâ Свeйго̃
Јована Златоустог̃о̃,
том седми, издање
Епархије нишке 2018.

Одломак из Беседе
двадесет̃и дру̃ге на
Посѣање

Око је створено
зато да бисмо
посматрајући
њиме творевине
Божје славили
Творца њиховог.
Дакле, дело
ока је гледање,
а они који на
зло гледају,
(гледају тако) јер
њима управља
помисао унутар
(душе).

оучисмо вас о томе да је у Писму обичај људе називати синовима Божјим. Пошто су, дакле, они род свој водили од Сита, и од пороџа његовога којегâ је (Сит) назвао Енос – *Овај се, каже се наиме, њонага да ѡризива име Гос- ѡода Боѡа* – од њега па надаље рођене, Божанско писмо је назвало синовима Божји, због опонашања све до тада врлине предака; а синовима људским назвало је оне који су рођени пре Сита, оне од Каина, који свој род од њега воде. *И би, каже, кад људи ѡочеше диваѡи многи на земљи, и кћери им се родише; видевши ѡак синовима Божји* – они од Сита и Еноса – *кћери људске* – њих од оних рођене, о којима је казано: *и кћери им се родише – да су леиѡе*. Гле како нам је (писмо) овом реченицом открило све неуздражање њихово. Јер они нису навалили на то због жеље за рађањем деце, него због неуздражаног задовољства, јер каже се: *видевши кћери људске да су леиѡе*. Жеља за лепим облинама је оно што их је бацило у ту погибију, лепота лица постала им је узрок блуда и неуздражања. (Писмо) се ни тиме није задовољило, него је додало: *узеше себи жене од свих које изабраше*. И то је, опет, доказ њиховог многог неуздражања, то што беху савладани лепотом (женâ), и не хтедоше наметнути узде на ту неумесну пожуду (своју), него савладани тим призором постадоше бродолумници, безаконим том радњом себе лишише вишњегâ Промисла. А како бисмо знали да они нису по закону брака, нити због рађања деце то извршили, због тога (Писмо) вели: *видевши да су леиѡе, узеше себи жене од свих које изабраше*. И шта? Неко ће гледање очију окривити? Никако! Није, наиме, око било узрок погибије, него лакомисленост слободног избора воље и необузданост пожуде. Око је, наиме, створено зато да бисмо посматрајући њиме творевине Божје славили Творца њиховог. Дакле, дело ока је гледање, а они који на зло гледају, (гледају тако) јер њима управља помисао унутар (душе). Владика је створио (телесне) удове да нам буду корисни у раду на добрим делима, и допустио је да њима управља бестелесно суштаство – о души говорим. Дакле, пошто се она окренула ка лакомислености, и испустила узде, као што када кочијаш не знајући како да смири незгодна поскакивања коњâ, испустивши узде, и коње што кола вуку и себе низ стрмину води, управо тако и наша воља, када не уме употребити удове наше како треба, препустивши их неумесним пожудама, себе чини утопљеником. Због тога нам је Владика наш Христос, знајући да се природа наша лако превари и (знајући) лакомисленост нашег слободног избора воље, дао закон који ограничава и спречава радознано гледање, е да би пламен што се у нама рађа угасио на растојању многоме, и каже: *Који ѡолегда на жену са жељом за њом, већ је учинио ѡрељубу у срцу своме* (Мт. 5. 28). Због тога, вели он, забрањујем неуздражани поглед, како би вас ослободио неумесне радње.

Анатолиј Спаски

ЗАШТО ЈЕ ВАЖНА РЕЧ ЈЕДНОСУШНИ

а објашњење значења речи ὁμοούσιος управо с филолошке стране постоји веома дуги низ аналогича у другим грчким придевима који почињу делом оцо-. У свим речима сличне врсте део оцо- указује на општост поседовања неког предмета или особине, коју дели неколико субјеката: ὁμοπάτριος - човек који потиче од једног истог оца са неком другом особом; ὁμογενής - две или више особа које припадају једном истом роду, итд. Отуда ће реч означавати субјекте који имају једнаку суштину и буквално може бити преведена на руски речју: сосущный. Али како је у Богу, по самом појму о њему, замисливо само конкретно јединство суштине, а не збирно, подељено међу многим субјектима, тада примењена на божанска лица реч ὁμοούσιος треба да указује не само на једнакост њихових суштине, већ и на реалну њену истоветност. Тако, нпр., сви људи су једносушни једни другима, али општост њихових суштине није нешто дато конкретно; она се достиже спекулативно, посредством дефиниције идентитета. А у Богу, напротив, једна суштине дата је конкретно и чини реално, а не само логички запажано стање ипостаси. Значи, у примени на божанску суштину, ὁμοούσιος сведочи о томе да

једна иста суштине, која је у Оцу, припада и Сину, то јест, нужно води ка мишљењу о реалном јединству Сина по суштини са Оцем. Поистовећујући Сина по суштини са Оцем, реч ὁμοούσιος уједно с тим садржи у себи указивање и на разлику међу њима, претпоставља у њима два различита субјекта, која поседују исту суштину.

У томе лежи значење дела оцо- и преимућство термина ὁμοούσιος над осталим терминима који су блиско повезани са њим. Никејски оци нису назвали Сина ни μονοούσιος, једин(ствен)осушни, ни ταυτοούσιος, истосушни, јер би μονοούσιος искључивало било какву могућност преласка од Сина ка Оцу, представљала би суштину Сина која једино њему припада. А ταυτοούσιος, ако би и могло да изрази ону исти мисао као и ὁμοούσιος, не би било пригодно као реч недовољно разумљива, која би у одсуству разграничења између појмова суштине и ипостаси лако могла да роди мисао о неразликовању Оца и Сина. Никејски сабор назвао је Сина једносушним – ὁμοούσιος, и тиме одстранио могућност савелијанског сливања лица Свете Тројице, пошто сваки дати субјект може бити једносуштан само некоме другом, а не самом себи. На тај начин, реч ὁμοούσιος је у њеном идеалном разумевању истовремено учила и о јединству Сина са Оцем по суштини и о некој разлици између њих, која претпоставља личну самосталност свакога. Она је савр-

шено изразила догмат цркве о другом лицу Свете Тројице, и у термилошком погледу била је утолико вреднија што није допуштала никакве реинтерпретације: могла се прихватити или одбацити; tertium non datur.

Према Јевсевијевом казивању о току саборских расправа, ту велику реч први пут је изговорио на

Анатолиј
Алексејевич
Спаски

(1866–1916) је
руски православни
историчар цркве
и патролог из
предреволуционарног
периода, професор
Московске духовне
академије и редактор
Богословској весника.

Из књиге:

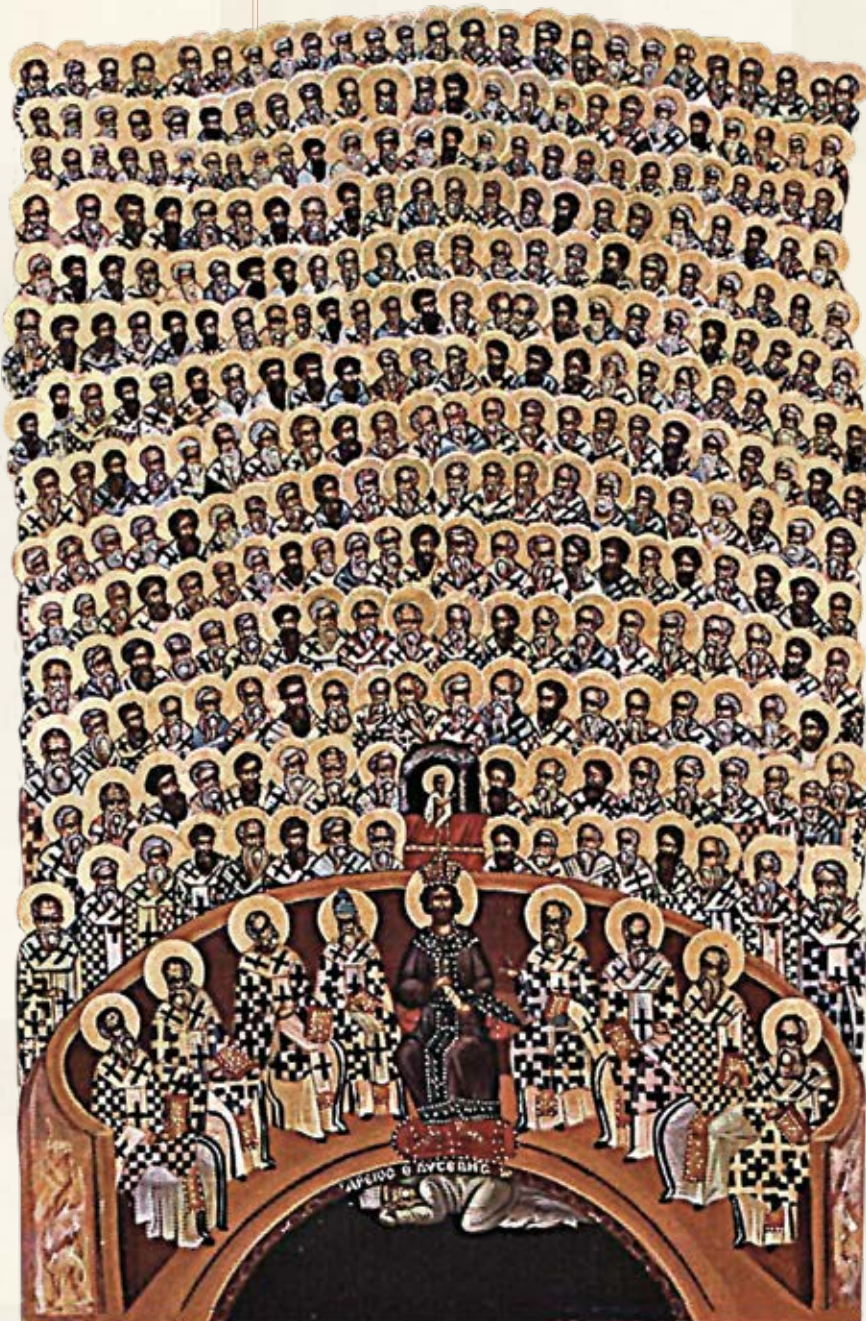
Спасский Анатолий
Алексеевич,
История догматических
движений в эпоху
Вселенских соборов
(в связи с философскими
учениями того времени).
Сергиев Посад, 1914.

Превод:

Ђорђе Лазаревић

Фото:
drevo-info.ru

Реч „једносушни” пре њеног уношења у никејски Символ вере преживела је своју историју, а та историја била је другачија у источном и западном делу цркве.

било је оцењено од стране гностика; гностици су први почели да је употребљавају и можда је управо та околност решила њену судбину на Истоку пре Првог васељенског сабора. Источни оци и уопште грчки писци у суштини су учили о Сину Божјем онако како је то захтевао тај термин. Они су сви више или мање препознавали његово вечно битије и происхођење од Оца, мислили да је причастан божанској природи и различит од Оца, а ипак су одлучно избегавали употребу речи $\delta\mu\omega\upsilon\sigma\tau\iota\omicron\varsigma$. Та реч је увек изазивала код њих некакву подозривост, која током времена, нарочито са појавом монархијанске јереси, не само да се није умањила, већ је, напротив, порасла. Могуће је и да су субординацијске представе о Сину Божјем, које су добиле снагу на Истоку захваљујући апологетима и, пре свега, Оригену, чиниле не малу препреку за популарисање речи $\delta\mu\omega\upsilon\sigma\tau\iota\omicron\varsigma$.

Било како било, али источно богословље нерадо је користило ову реч и клонило је се чак и у изузетним околностима. Када је Дионисије Римски прекоривао Дионисија Александријског, између осталог за то што избегава да Сина назове једносушним Оцу, овај је признао правичност тог прекора. У своју одбрану он је указао на то што он учи сагласно са смислом термина $\delta\mu\omega\upsilon\sigma\tau\iota\omicron\varsigma$, али сам термин није употребљавао. То је било око 60-их година III века, а 367. године велики сабор против Павла Самосатског, одржан у Антиохији од источних епископа, нанео је последњи ударац тој речи: он је осудио њену употребу. Одредба ауторитативног сабора требало је да коначно дискредитује термин у очима источних богослова и одузела је од њега сваку наду на природно ширење на Истоку.

Никејском сабору император Константин, који је тада остајао још некрштен. Природно је сада питати се на који начин је император, још увек не упознавши се добро са хришћанским учењем, успео да каже реч која савршено исцрпљује спорно питање – реч која даје боју догматским напорима током неколико векова. Не може бити никакве сумње да је у том случају император дејствовао не на своју иницијативу: он је био преносни чинилац; иза његових леђа морали су се крити неки од епископа. Али ко су ти епископи? Када ми о том питању не бисмо имали никаквих других података осим опште представе о стању богословске науке на Истоку и Западу у време Никејског сабора, и тада бисмо морали да одговоримо на њега овако: реч $\delta\mu\omega\upsilon\sigma\tau\iota\omicron\varsigma$ нашла је себи место у никејском символу вере углавном под утицајем западних епископа и управо су је они предложили Константину. Реч „једносушни” пре њеног уношења у никејски Символ вере преживела је своју историју, а та историја била је другачија у источном и западном делу цркве. Првобитно догматско значење те речи, која је постала лозинка православља,

Источнима је још увек било потребно да пронађу формулу, а западни су је носили већ у спремном и разрађеном облику.

...

Победа термина $\delta\mu\omicron\upsilon\sigma\iota\omicron\varsigma$ на Никејском сабору условљена је управо тиме што су најбољи и најауторитативнији епископи Истока схватили његов велики значај и постали његови енергични заштитници.

И заиста, њега не познају и не користе га ни Александар Александријски, ни Атанасије у својим ранијим делима, написаним пре доношења никејског символа. Први од њих двојице, означавајући, насупрот аријанству, однос Сина Божјег према Оцу, износи формулу $\delta\mu\omicron\iota\omicron\varsigma$ $\kappa\alpha\tau\grave{\alpha}$ $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha$ – сличан по свему – формулу коју су касније усвојили противници једносушности, а затим је одбацило црквено богословље, а други се задовољава оваквим општим изразима, као $\dot{\iota}\delta\iota\omicron\varsigma$ $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$ $\theta\epsilon\omicron\upsilon$, $\epsilon\dot{\iota}\kappa\acute{\omega}\nu$ и др. На тај начин, на Истоку уопште није био припремљен терен да се без утицаја остане на речи $\delta\mu\omicron\upsilon\beta\iota\omicron\varsigma$ и да се она учини средишњом формулом православља. Другачије је стајала ствар на Западу. Овде су се од времена Тертулијана, дакле од почетка III века, установиле и ушле у општу богословску свакодневицу такве снажне формуле, као *una substantia et tres personae* – једна супстанција и три лица у Тројици, на основу које је Син био *unius substantiae* са Оцем, или једносуштан Оцу. Познато је да су се код самог Тертулијана, услед особености његове терминологије, те формуле на зачуђујући начин сједињавале са учењем о потчињености Сина Оцу по Божанству, али тај недостатак убрзо су исправили његови следбеници. Половином III века, како показује писмо Дионисија Римског, Запад је већ разумео термин *unius substantiae* скоро у истом оном смислу у којем је Никејски сабор употребио реч $\delta\mu\omicron\upsilon\beta\iota\omicron\varsigma$. Отуда је видно да је термин „једносушни” био далеко ближи и сроднији западним епископима него источним. Источнима је још увек било потребно да пронађу формулу, а западни су је носили већ у спремном и разрађеном облику. Даље, захваљујући традиционалном поштовању према западној цркви, њени представници заузели су на Никејском сабору истакнуто место и били су ближи од свих императору.

Од 312. године, године проглашења хришћанства за дозвољену веру, до јесени 323. године, Константин је живео на Западу, дисао западном црквеном атмосфером и окруживао се западним епископима. Предстојатељи источне цркве у време Никејског сабора још нису успели да стекну код њега такво поверење какво су уживали западни; узајамни раздори срозавали су њихов ауторитет, а неки од њих су својим везама са Ликинијем изазивали код цара и политичку подозривост. Стога, по новом и тешком догматском питању, које се нашло пред Константином након његовог доласка на Исток, њему је природно било да се обрати старим савезницима и да следује њиховом предлогу. Али свакако, ни Константин, ни малобројна група западних епископа никада се не би решили да намећу Истоку реч непопуларну за њега, да они нису наишли на подршку и одобравања код утицајних источних делатника.

Победа термина $\delta\mu\omicron\upsilon\beta\iota\omicron\varsigma$ на Никејском сабору условљена је управо тиме што су најбољи и најауторитативнији епископи Истока схватили његов велики значај и постали његови енергични заштитници. Они су се упознали са тим термином још пре доласка у Никеју. Када је Осције Кордобски, по императоровој заповести, путовао у Александрију са писмом Александру, ту је, без сумње, он већ разматрао са Александријским епископом средства борбе против аријанства; према Сократовом извештају, на сабору тада одржаном у Александрији било је расправа о суштини и ипостаси. Уз то, Филосторгије још додаје да се на путу за Никеју Александар Александријски сусрео са Осцијем у Никомидији и да су овде изнова они решили да остану при речи $\delta\mu\omicron\upsilon\beta\iota\omicron\varsigma$. Оба наведена извештаја показују да у историји термина „једносушни” на Никејском сабору најистакнутији значај припада Осцију, западном епископу, а то потврђује Атанасије, говорећи да је управо Осције изложио веру у Никеји. ■

Аутор је асистент
на катедри за
Нови завет на
Православном
богословском
факултету
„Патријарх
Јустинијан” у
Букурешту.

Извор:
Pricop, Cosmin Daniel,
„The Historical-Critical
Method and the Holy
Fathers”, Review of
Ecumenical Studies 6
(3/2014)

Приредио и превео:
др Дарко Крстић

Ђакон Козмин Данијел Прикоп

ИСТОРИЈСКО-КРИТИЧКИ МЕТОД И СВЕТИ ОЦИ

равославно библијско богословље, барем на академском нивоу, још није развило оригиналан метод тумачења Светог писма, који би могао да буде предложен и примењен у богословском високошколском образовном систему. Под оригиналним методом сматрам онај који се у потпуности слаже са разумевањем улоге Светог писма и његовог места у животу верникâ. Део објашњења за овај озбиљан недостатак могао би се пронаћи у чињеници да у православном

библијском богословљу још није направљена неопходна разлика између ерминевтике и тумачења или методе. Штавише, ерминевтика је претила тумачењу, тј. методологији, у смислу да се досадашња преокупација најзначајнијих православних библијских богослова међународне репутације искључиво усредсређивала на развијање принципа тумачења који, нажалост, нису били шире примењени у Цркви, као ни даље разрађени као метод тумачења Светог писма.

Истовремено, лични приступ библијском тексту је ограничен на усвајање патристичких тумачења без икаквог осврта и често сирово, тако да се позитивна намера православног тумача преобратила у првокласни православни схоластицизам. Због тога се савремени приступ православног библијског богословља светим оцима сликовито може приказати као „копи-пејст” методологија. На тај начин, егзегетска традиција Цркве постаје нека врста *sola Scriptura*, са светим оцима који постају једини дистрибутери текста Светог писма.

Са друге стране, пејсажом западних библијских студија и даље доминира историјско-критички метод. Међутим, и ту је могуће приметити одређене помаке да се библијске студије ослободе доминације критицизма. Први корак у овом правцу је постигнут фокусирањем на историју ефеката библијског текста. Ова методологија није редуцирана на просто скупљање патристичких тумачења око једног библијског текста, већ настоји да прати његов значај у историји тумачења све до данас. Другим речима, овде се ради о учењу из искустава тумачења Светог писма претходних генерација. У оквиру ове методологије, ослањање на свете оце је апсолутно неопходно. Сходно томе, могуће је установити неколико принципа који би могли да означавају пут ка синтези патристичког тумачења са историјско-критичком методом.

1 Историјско-критички метод не сме бити игнорисан од стране православног тумача. Ко год данас жели научно да анализира библијски текст мора да користи средства и методе развијене у оквирима овог метода.

2 Главни разлог за признавање историјско-критичког метода од стране православног библијског богословља као могуће интерпре-

Лични приступ библијском тексту је ограничен на усвајање патристичких тумачења без икаквог осврта и често сирово, тако да се позитивна намера православног тумача преобратила у првокласни православни схоластицизам.

Фото:
ziarullumina.ro

тативне технике је базиран на ерминевтичком принципу који је од велике важности у православном свету, на име на „историчности откривења Божијег”. Овде се ради о историјском контексту откривења Божијег, које је немогуће игнорисати на нивоу тумачења. Божије откривење уопште, а нарочито преко Светог писма, засновано је на Божијем откривењу у историји људског рода. Божије откривење је пре свега историја.

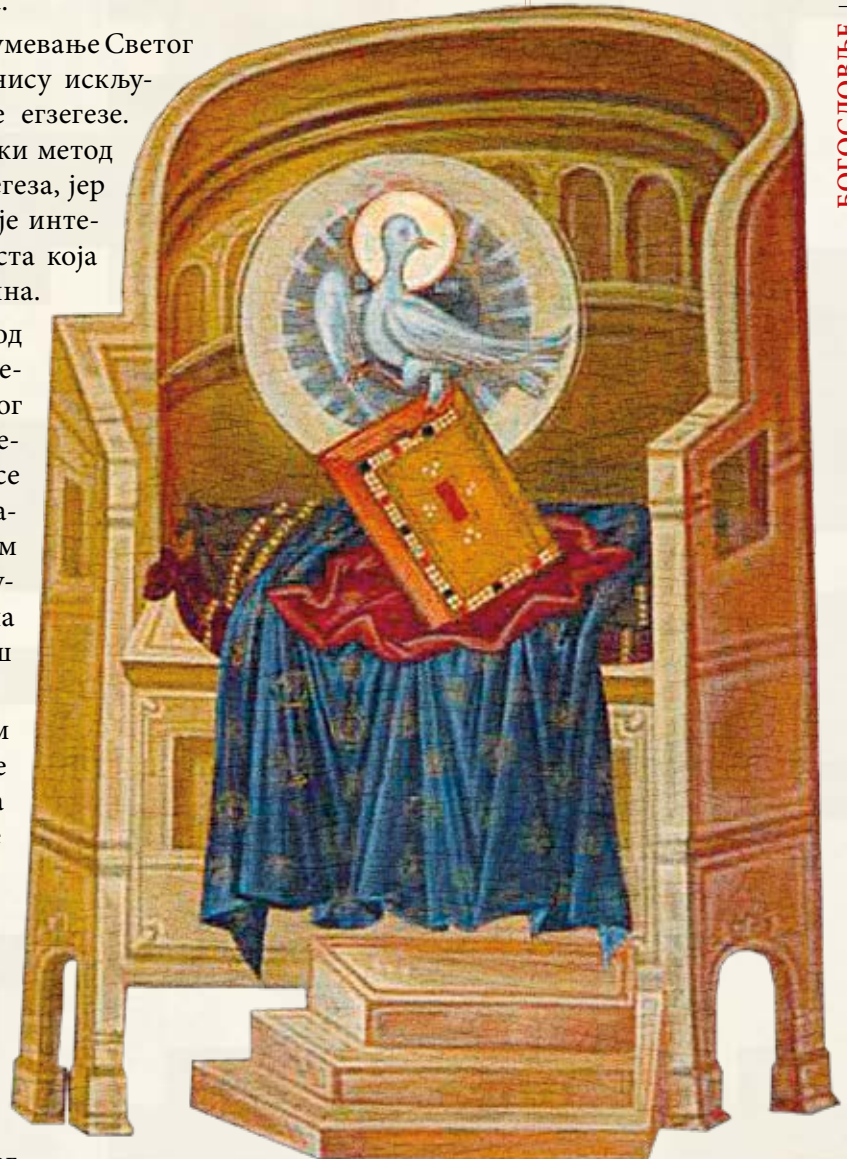
3 И поред наглашене вредности за разумевање Светог писма, научни егзегетски методи нису искључива средства православне библијске егзегезе. Другим речима, на историјско-критички метод мора да се надовезује патристичка егзегеза, јер историјско-критичком методу недостаје интерес за интерпретацију библијског текста која би се дотицала и савременог хришћанина.

4 Ерминевтичко решење лоцирано од стране православних библиста, везано за уклапање историјско-критичког метода у егзегетску традицију карактеристичну за православни свет, састоји се у складној синтези између библијске науке базиране на историјско-критичком методу и патристичке егзегезе. Међутим, начин на који би ова синтеза била постигнута на академском нивоу још увек није пронађен.

5 У сусрету са историјско-критичким методом, православни тумач остаје на нивоу аргументације која се базира на ерминевтичким принципима, и не поседује свој метод. Суштински, без одговора остаје питање: „Шта православно тумач мора да уради да би научно тумачио библијски текст?”

6 Примена научних метода, развијених у оквиру библијског историјског критицизма, у контексту православног библијског богословља мора бити реализована на основу одређеног мисаоног концепта. Такав концепт за рецепцију савремених егзегетских метода у православно библијско богословље никада није био ургентнији и неопходнији него данас. Због тога тема рецепције библијског критицизма остаје суштински проблем за Православну цркву и њену библистику данас.

Као својеврстан закључак, могуће је установити да рецепција и примена историјско-критичког метода у православно библијском богословљу мора да се састоји у интеграцији ове методе у Православну цркву, тј. у њеној повезаности са конкретном реалношћу црквеног и литургијског живота. То је и највећа разлика са оригиналним ерминевтичким контекстом у коме је настао историјско-критички метод, који уопште није узимао у обзир реалност црквеног живота. Данас је императив да се достигнућа библијског критицизма, који је доминантно протестантске провенијенције, нити игноришу због страха што је њихов ерминевтички контекст радикално стран православно еклисијалном схватању тумачења Светог писма, нити некритички и ропски прихватају стварајући на тај начин дисконтинуитет са православним предањем тумачења Речи Божије. ■

Тема рецепције библијског критицизма остаје суштински проблем за Православну цркву и њену библистику данас.

Превео са
 латинског:
 др Илија
 Марчетић

Свети Лав Римски

НЕДОСТИЖНИ ЈЕ СВОЈУ ОСОБЕНОСТ ДОСТИЖНОМ УЧИНИО

О Васкрсењу Госјодњем,
 из Беседе 72

озљубљени, целокупни значај пасхалног домостроја спасења (Paschale sacramentum) исказан је пред нама у јеванђелском приповедању, и духовни слух је тако дотакао и телесни слух да свако од вас може имати следећу слику догађаја – јер текст богонадахнутог приповедања јасно је показао догађаје издајства Господа Исуса Христа, суд којим је он био осуђен, варварство у вези са одвођењем њега на распеће, и како је слава његовог Васкрсења узви-

шена. Али, потребно је да буде придодата и наша дужност беседе, да се свечаном читању Светога писма придода и охрабрење свештеника, јер сам сигуран да то очекујете од нас и као уобичајено. Следствено томе, нема места незнању у слуху верујућих, потребно је да семе речи која је проповедана у Јеванђељу узраста на духовном тлу ваших срца, тако да када се коров и трње избришу, онда да духовни расади светих мисли и пупољци исправних размишљања слободно изникну у плод. Јер, Христов крст који је постављен за спасење грешника, истовремено је и тајинство и пример, тајинство – које се испуњава божанским делом (постојаношћу, virtus divina), пример – којим се побуђује приврженост људска; стога, пред оне који су избављени из ropства истакнуто је искупљење, како би пут крста могао да се следи.

(...) Возљубљени, подражавајте оно што је он чинио: љубите оно што је он љубио, и проналазећи у себи благодат Божју, вашу у њему возљубите природу заузврат, јер он није лишен богатства у скромности, није умањио славу у смирењу, није изгубио вечност ни у смртном страдању. Следећи његове кораке, тако и ви одбацујте овоземаљске ствари зарад небеских блага, јер понети крст значи и одбацити пороке и пожуду, одвраћање од сујете и одбацивање сваке заблуде. Нико нескроман, себичан, или горд, или немилостив не може прославити Пасху Господњу, но ипак се нико не држи тако далеко од овог празника као јеретици, и то посебно они који имају погрешне ставове о оваплоћењу Логоса, у омаловажавању онога што припада божанству или у разматрању да је оно што је од тела нереално. Јер, Божји Син је истинити Бог, који има са Оцем заједно све што Отац има,

Христов крст који је постављен за спасење грешника, истовремено је и тајинство и пример, тајинство – које се испуњава божанским делом (постојаношћу, virtus divina), пример – којим се побуђује приврженост људска.

беспочетан, неподложен никаквим променама (непроменљив), нераздвојан од једнога Бога, неразличит од Сведржитеља, вечни Јединородни Син од вечнога Оца, тако да верник умом верујући у Оца и Сина и Светога Духа са истом природом (суштином) једнога божанства, нити раздељује њихову заједницу сугеришући степене достојанства, нити се збуњује доктрином да су Тројица – три личности у заједништву јединства. Ипак, није довољно познати Божјег Сина само у Очевој природи, јер је потребно да га признамо и у ономе што је наше, али без одвајања од онога што је његово. Јер, то снисхођење које је он преузео ради обнове човека, било је исказивање саосећајности, а не губитак моћи. Следствено томе, према вечном Божјем савету није било друго имена под небом датог људима којим би се могли спасити (Д. Ап. 4. 12); невидљиви постао је видљив, беспочетни је дошао у времену, недостижни је своју особеност достигну учинио. Не да би моћ потонула у слабост, него да би слабост могла прећи у непобедиву моћ...

*Израженик Пасхе,
пређе из овој свијети ка*

Вато се и сâм празник који се код нас зове Пасха – Васкрс, код Израелаца зове Пасха – прелазак, како и сведочи јеванђелист говорећи: *И њред знајући Исус да је дошао њејов час да Оцу* (Јн 13. 1). Но, каква је то била природа у којој је он прешао, ако није била наша, будући да је Отац у Сину, и Син у Оцу нераздвојно? Али, пошто су Логос и његово тело – једна личност, вознесени није одвојен од примљене природе, и о достојанству његовом говори се као о ономе који и сâм узвисује, како и апостол каже у одломку који смо већ цитирали, да га је Бог узвисио и даровао му Име које је изнад сваког имена (Флп. 2. 9). Тако се без сумње говори о узвишењу и његове подразумеване људскости, тако да онај са којим је божанска природа била нераздвојна и док је страдао, он исти је неодвојиво савечан у слави божанства. И да би поделио учешће у овом неисказаном дару, сâм Господ је припремио благословену Пасху за сваког верујућег, када је пред сâмо страдање своје посредовао не само за своје апостоле и ученике него и за целу цркву, говорећи: *Не молим њак само за њих, нејо и за оне који збој ријечи њихове ѡвјерују у мене. Да сви једно буду, као ти, Оче, шћо си у мени и ја у шћеди, да и они у нама једно буду* (Јн 17. 20-21). У овом сједињењу не могу имати удела они који поричу да у Сину Божјем – као сâмом истинитом Богу, пребива људска природа, нападајући тако исцелитељно – даровано тајинство, и искључујући себе од васкршњег празника. Јер, пошто се такви не слажу са Јеванђељем и оспоравају веру, не могу је задржати заједно код нас, чак и ако се усуђују да лажно узму за себе име хришћанско, ипак их одбија свако за кога је Христос предводник. Ви се са правом радујете и побожно сте обрадовани овом свештену времену као они који не признају да лаж може обитавати у истини, не сумњате у Рођење Христово у телу, да је претрпео страдање и смрт, али и да је Васкрсао у телу – пошто ви не одвајате божанство од њега и признајете Христа који је заиста рођен из утробе Дјеве, био је распет на дрвету крста, био је положен у гроб, али је заиста Васкрснут у слави и постављен са десне стране величанства Очевог; одакле и ми, правоверно верујући хришћани, како каже апостол, очекујемо Спаситеља Господа нашег Исуса Христа, који ће преобразити тело наше понизности да постане саобразно телу његове славе (Флп. 3. 20-21), који живи и царује са Оцем и са Светим Духом у векове векова. ■

Божји Син је истинити Бог, који има са Оцем заједно све што Отац има, беспочетан, неподложен никаквим променама (непроменљив), нераздвојан од једнога Бога, неразличит од Сведржитеља, вечни Јединородни Син од вечнога Оца.

Дарко Крстић

БЛАГОВЕСТИ

разник Благовести (εὐαγγελισμός) има посебно место у Божијој икономији спасења. Представља почетак месијанског доба јер најављује благу вест рођења Месије. Није случајно што се назив овог догађаја етимолошки поклапа са грчком речју за јеванђеље (εὐαγγέλιον) – најаву рођења Христа наговештава Његову будућу мисију и разлог рођења, која је проповед јеванђеоске поруке.

Сама блавест о рођењу детета је радостан догађај. Утолико више ако се не ради о обичном детету, већ о Спаситељу. Ова радост је значајна у време Великог поста, у који ове године пада празник Благовести. У времену покајања и радосне туге због приближавања Страсној седмици, Благовести стоје као оаза радости и предукус победе живота над смрћу у празнику Васкрса. Благовести се славе 25. марта / 7. априла као празник који је утврђен тачно девет месеци пре Божића 25. децембра / 7. јануара због конвенционалних девет месеца Богородичине трудноће.

Извештај о Благовестима налази се у Јеванђељу по Луки, глава 1, стихови 26-38. Сам почетак описа догађаја Благовести повезује овај догађај са рођењем Светог Јована Крститеља и Претече: „А у шести месец послан би од Бога анђео Гаврило” (Лк 1,26). Изразом „шести месец” јеванђелиста Лука смешта благовести Богородици у временску везу са Јелисаветином трудноћом, чиме се још од зачећа гради веза између Христа и Његовог Претече.

Анђео Гаврило је послат од Бога (ἀπό τοῦ Θεοῦ). Јеванђелиста Лука користи предлог ἀπό да опише посланство арханђела Гаврила од Бога уместо очекиваног предлога ὑπό. Док би предлог ὑπό означавао само чињеницу да је анђео Гаврило посланик Божији, предлог ἀπό додаје просторну димензију Гавриловом посланству од Бога. Он је послат од Бога са висине, са небеса, што аутоматски значи да Христово зачеће и рођење није ствар земаљска нити природног тока догађаја. Бог са небеса директно интервенише у овом случају, што налази потврду и у избору глагола који у Лк 1,35 описују начин како ће се догодити Христово зачеће: „Дух Свети доћи ће на тебе (ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ) и сила Вишњег осениће те (δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί)”. Српски превод тешко може да пренесе инсистирање јеванђелисте Луке на небеском пореклу Христовог зачећа као и на силазак Духа Светога са небеса на (ἐπὶ) Дјеву Марију троструким коришћењем речи које у себи садрже предлог ἐπὶ. Глагол ἐπέρχομαι означава долазак на нешто или некога, тј. спуштање са висине, што јеванђелиста Лука појачава коришћењем предлога ἐπὶ одмах иза глагола ἐπέρχομαι. Такође, глагол ἐπισκιάζω означава долазак сенке на нешто и некога, опет логично спуштајући се са висине. То се потврђује описом Бога као Вишњег (ὑψίστου). Инсистирање на небеском, тј. божанском пореклу Христовог рођења разликује Га од осталих старозаветних објава рођења значајне деце које личе на Благовести: Исака (Пост 16,11), Самсона (Суд 13,3). Док се у старозаветним праобрасцима Благовести рађају знаменити али ипак само људи, у случају Благо-

Док се у старозаветним праобрасцима Благовести рађају знаменити али ипак само људи, у случају Благовести небеско порекло зачећа резултира чињеницом да ће рођено дете бити свето и назваће се Син Божји.

вести небеско порекло зачећа резултира чињеницом да ће рођено дете бити свето и назваће се Син Божји. Према томе, јеванђелиста Лука инсистирањем на вишњем пореклу зачећа Христовог указује на божанску природу Христа, тј. Да Он није просто човек већ Бог. Христос је Син Вишњег Бога (Лк 1,32: υἱὸς ὑψίστου) и Његова владавина ће бити вечна и неће јој бити краја, што је прерогатив једино Бога.

Значајно је да је жена која је изабрана да буде мајка Месије описана као девица (Лк 1,27: παρθένος) која не зна за мужа, па јој је и чудно како ће затруднети (Лк 1,34). Девица на људски начин никако не може да затрудни а да остане девица, као што ни стара и неплодна Јелисавета (Лк 1,36) не може по људској логици да постане мајка. Опет је рођење Јована Крститеља повезано са рођењем Христовим: Јован се рађа од старе и неплодне жене, а Христос од девице. Ни једна ни друга жена саме по себи, у свом природном стању неплодности и девичанства, не могу по људским критеријумима да дају живот. Па ипак, ништа није немогуће Богу

(Лк 1,37) који ће својом речју (ῥῆμα) подарити живот како старој и неплодној жени тако и младој девици. Описивањем Божије благовести Јелисавети и Марији термином „реч“, јеванђелиста Лука нас упућује на основни старозаветни оквир за разумевање функционисања благовести како Јелисавети тако и Марији.

Потребно је још једном нагласити да ни стара и неплодна Јелисавета (Лк 1,36) ни Девица Марија (Лк 1,27) по људским законима ни теоретски не могу да зачну. Јелисавета због неплодности и старости, а Марија због девичанства и зато што не познаје мушкарца. Њих две су слика људског рода и историје који су немоћни да подаре живот, који су пусти и неспособни да реализују први Божији благослов људима о рађању деце (Пост 1,28). Па ипак, што је људима немогуће, Богу је могуће. Као некада што је пустој и празној Земљи (Пост 1,2) подарио живот Својом речју, тако исто и за рађање пустим Јелисавети и Марији Својом речју дарује живот. Као што се Дух Свети надносио (ἐπιφέρω) над пустом Земљом (Пост 1,2), тако се надноси над девицом (Лк 1,35). Као што је у Пост 1,2 положај живоносног Духа Светог изнад (ἐπὶ) воде, тако је и у Лк 1,35 изнад (ἐπὶ) девице. Свим овим алузијама на стварање света (Пост 1) при опису Благовести, јеванђелиста Лука приказује рођење Христово као ново стварање, као нови почетак људског рода и историје.

Неплодност и немогућност давања потомства је за сваку жену у старом Израилу био знак несреће. То се односи како на стерилне жене тако и на девице које још нису упознале мушкарца. Оне технички не могу да роде дете, тако да њихово стање неплодности изазива тугу. Све ће ово код Девице Марије да се промени у тренутку благовести о рођењу Месије. Она чије је стање девичанства указивало на тугу због немања потомства, поздрављена је од стране анђела Гаврила са „радуј се, благодатна (χαῖρε, κεχαρισμένη) ...јер си нашла благодат (χάρις) у Бога” (Лк 1,28.30). Иако су речи κεχαρισμένη и χάρις исправно преведене са „благословена” и „благодат”, корен χαρ- у њима их етимолошки повезује са анђеловим поздравом χαῖρε. Суштина благодати Божије (χάρις) и јесте у радости (χαρὰ, отуда и поздрав χαῖρε). ■

Јован се рађа од старе и неплодне жене, а Христос од девице. Ни једна ни друга жена саме по себи, у свом природном стању неплодности и девичанства, не могу по људским критеријумима да дају живот. Па ипак, ништа није немогуће Богу.

НАЈПОТРЕБНИЈЕ ЈЕ ДА ТРПИМО СЛАБОСТИ ЈЕДНИ ДРУГИХ

Разговор са
монахињом Арсенијом,
настојатељицом
Манастира
Пресвете Богородице
у Сићеву

Мати, хвала Вам на гостопримству и времену које сте одвојили за нас и оне за које припремамо овај прилог. Реците нам нешто о овом манастиру.

Добро дошли. И нама је драго што смо у прилици да Вас дочекамо и угостимо. У нашој Сићевачкој клисури, која је позната по природним лепотама, археолошким, историјским и техничким знаменитостима, што би захтевало више времена и засебне приче, налазе се чак три манастира. Ова наша обитељ, посвећена празнику Ваведења Пресвете Богородице, саграђена је у средњем веку, по народном предању, као задужбина браће Мрњавчевића. Међутим, у то доба манастир се налазио на другој обали

Нишаве. Разорен је током првих година турске окупације, након чега је народ пренео сав материјал на ово место, које је неприступачније, удаљеније од главног пута и реке и у то доба сакривено шумом. Међутим, и прва црква подигнута на овом месту, такође је била срушена. Данашњи храм изграђен је 1647. године, о чему сведочи натпис изнад главног портала. Како стоји у поменутом натпису, храм је подигнут у доба српског Патријарха Пајсија Јањевића, у време духовника попа Јована, а трудом тројице браће: Веселина, Симеона и Живка. И након ове обнове, храм је поново страдао и дуго је био напуштен, да би тек 1875. године био обновљен. Манастир је поново оживео после ослобођења ових крајева од Турака 1878. и изградњом пруге према Софији 1889. године. Нови конак подигнут је 1880, као и дрвени звоник и чесма, коју је финансирао нишки лончарски еснаф. Током Првог светског рата манастир је претрпео велика оштећења од стране Бугара. Они су све драгоцености опљачкали, а бајонетима су уништили фреске и иконе. Након рата овде су се доселили руски монаси, који су на челу са игуманом Порфиријем Иљчинским обновили манастир. Том приликом је руски сликар Василије Рудановски рестаурисао фреске и осликао иконе за нови иконостас. Треба напоменути и то да је он био веома значајна личност за тадашњи Ниш, јер је радио као професор цртања у неколико школа, а данас се десетак његових слика налази у Народном музеју у Нишу. Манастир је 1932. године посетио краљ Александар Карађорђевић. Садашњи звоник, који носи три звона из 1880. године, подигнут је 1938. Током Другог светског рата манастир није страдао. Године 1982. манастир је стављен под заштиту државе као споменик културе од великог значаја. Захваљујући томе, пре тридесетак година вршени су рестаураторски радови на храму.

У Сићевачкој клисури, која је позната по природним лепотама, археолошким, историјским и техничким знаменитостима, налазе се чак три манастира. Ова наша обитељ, посвећена празнику Ваведења Пресвете Богородице, саграђена је у средњем веку, по народном предању, као задужбина браће Мрњавчевића.

Разговор
водио
јеромонах
Игњатије
Ђорђевић

Потребе за људством су велике, јер је и сам манастирски комплекс са портом, црквом и четири велика конака огроман. Да би наша обитељ у нормалним условима функционисала потребује бар десетак па и више монахиња.

15

ДУХОВНЕ ПОУКЕ

Реците нам нешто о себи и о свом животном путу.

Рођена сам 1977. године у Алексинцу у побожној породици. Из љубави према Богу, још као девојчица са 13 година, пожелела сам да се посветим монашком животу. Завршила сам средњу уметничку школу у Нишу и Академију Српске православне цркве за уметност и конзервацију у Београду. Распусте сам проводила у манастиру Жича, где сам усавршавала иконопис. Отишла сам у манастир Гргетег 2002. године, и у сестринству, које је под управом оца Доситеја, постала сам искушеница. Тамо ме је 2004. године замонашио Епископ сремски Василије. Главно послушање било ми је иконопис, док сам имала обавезе и око кухиње и баште. Године 2014. вратила сам се у нашу епархију и постављена сам овде, у Манастиру Пресвете Богородице у Сићеву, са послушањем у епархијском двору у Нишу. Од наредне 2015. године, по благослову Епископа, постављена сам овде за стално. У то време биле смо у манастиру мати Вероника и ја, а број сестара се временом повећавао и смањивао. Наредне, 2016. године, постављена сам за настојатељицу манастира.

Колико је данас Ваше сестринство, како живите и које послове обављате?

Тренутно нас је само три. Овде су, осим мене, и монахиња Нина и Даница, која је кандидат за искушеницу. Потребе за људством су велике, јер је и сам манастирски комплекс са портом, црквом и четири велика конака огроман. Да би наша обитељ у нормалним условима функционисала потребује бар десетак па и више монахиња. Имамо свакодневна богослужења у цркви, која се одвијају у редовном поретку. Недељом, празницима и током Великог поста – средом и петком, овде је наш свештеник протојереј ставрофор Новица Митро-

вић, захваљујући коме имамо пун богослужбени устав и литургије. Осим послова у башти, ту су и свакодневне обавезе око гостију, чишћење цркве, порте и конака. Данас, у овако малом броју функционисамо захваљујући добрим људима, који нам помажу и много нам значе.

Шта сматрате најбитнијим за монашки живот и како видите улогу монаха у Цркви и у свету, у сусрету са људима.

У монаштву на првом месту треба бити љубав према Богу и љубав према таквом начину живота, љубав према Цркви и посвећеност. Питање улоге монаха у животу Цркве и у сусрету са светом је оно што изазива у нама једну врсту вагања, зато што осећамо и једно и друго, потребу за самоћом, која је темељ нашег духовног живота и потребу да отворена срца дочекамо и саслушамо свакога ко нам долази са неким проблемом. Нас је овде мало, те сам некад приморана да оставим службу бестрама и све послове које започнем да бих

саслушала некога ко дође и тражи разговор. Наш ближњи треба да нам буде на првом месту и осећај према њему да нам буде приоритет. Ово није заповест, него свако ко је здрав целим својим бићем, не може се оглушити о потребу ближњег. Осим са духовним питањима, често долазе и они који имају разне проблеме или су сиромашни и гладни. Док сам живела у Гргетегу било нас је преко тридесет, те је захваљујући том броју све било организовано и свака је сестра имала своје послушање и обавезе. Овде нам је много тешко јер не можемо ниједну ствар коју започнемо да обавимо до краја, тако да често прекинем и оброк на пола како бих примила госте. То нимало није лако носити, али ми сваки тај сусрет са људима и жеља да им помогнем дају снагу за нови дан.

Јако ме брине што омладина само мисли на уживање и провод, како би угодили себи. На тај начин породице пропадају. Не знају да када буду постали родитељи видеће да је веће уживање живети за породицу и своје дете. Најлепше је када видим да дођу и они који су насмејани, задовољни и испуњени и поделе то са нама. Највећа радост је када дође брачни пар који ми каже да су овде како би се захвалили пред иконом Мајке Божије, зато што су након молитве пред њом добили дете, које су дуго чекали.

Шта сматрате најбитнијим за хришћане и шта бисте им поручили овим нашим разговором?

Они који се одлуче за брак, треба да се целим бићем посвете њему. Свако треба целог себе

Тешко ми је када видим да девојке неће да се удају из града у село или ако су из села, беже у градове и неће да заснивају породицу и не желе обавезе. Јако ме брине што омладина само мисли на уживање и провод, како би угодили себи.

Са којим проблемима најчешће људи долазе?

Ми овде имамо икону Мајке Божије, која је позната и код које су људи, упућујући молитве, добијали испуњење својих потреба. Пуно је брачних парова без деце, они који траже свог брачног друга и болесни који долазе тражећи излечење. Пуно је, нажалост, оних који оптерећени разним проблемима прво иду код оних који се баве магијом, али хвала Богу, на крају ипак дођу и нађу прибежиште у цркви. Најгужњије је чути када најрођенији, у оквиру породице, једни другима раде такве ствари. Није добро ни непријатељу пожелети тако нешто, а камоли свом. Долазе и стари и млади, нажалост више је оних који прођу туристички, а мало оних који долазе на литургију. Тешко ми је када видим да девојке неће да се удају из града у село или ако су из села беже у градове и неће да заснивају породицу и не желе обавезе.

да уложи у оно за шта се определи. Хришћани треба да иду у цркву, на литургију, али не да у својој превеликој ревности забораве на своју децу и супружнике. Овакво запостављање породице управо показује да та ревност није истинита и није правилна. У таквим ситуацијама долази до раздора и цркву која још више треба да нас спаја, ми нажалост, на тај начин, нерасуђивањем чинимо разлогом сукоба и мимоилажења са својима. Најбитнија ствар у животу и оно што нас чини хришћанима јесте слога и трпљење. Најпотребније је да трпимо слабости једни других, како ми у манастиру, тако и они у браку. Све је лако када је лепо, а када наиђу кризе, које су саставни део живота, које су ту за наше изграђивање, тада је највише потребно показати љубав и разумевање. ■

Игуман Георгије Шестун

НЕОПХОДНО ЈЕ ЗА БОГА ПОДИЗАТИ ДЕТЕ

роблем очева и деце заиста постоји, то није измишљено, зато што не престаје невидљива борба и демонско стремљење да се човек наведе на кршење заповести. Грех – то је одступање од оних животних правила, оних закона које је Бог успоставио. Господ је дао заповест „Поштујте оца

свога и мајку”, али зли хоће човека од ове заповести да одврати. А пошто је дете, младић – још духовно неистрајан, понекад подлегне тој саблазни. А уз то, у школи, у средствима масовне комуникације, детету говоре: ти си човек самосталан, човек другог поколења, имаш другачије размишљање, другачије идеале, није обавезно слушати родитеље. Тај антихришћански однос

према старијима је веома опасан, јер ако младић не поштује своје родитеље, тада, поставши одрастао, он неће поштовати своје претпостављене, за њега неће бити никаквих ауторитета. Таква особа, која не зна своје место у породичној хијерархији, у државној хијерархији, у друштвеној хијерархији, представља опасност за друштво, јер је особа којом се лоше управља како од себе саме тако и од других. Односи Богом установљени морају се одржавати, а посебно однос родитеља и деце увек мора да се чува, јер Господ преко родитеља излива своју вољу на децу.

Познато је да ако родитељи нешто благослове, онда код детета све и успева. А ако дете покушава све по своме да уреди, онда се сусреће са великим тешкоћама. Али родитељи такође треба да буду трпељиви: дали су савет, објаснили свој став, а избор је и даље на детету, посебно ако је оно већ поодрасло.

Родитељи треба да пазе на себе како (у комуникацији са дететом) не би удовољавали својим потребама, већ потребама детета. Оно не би требало да буде играчка.

Детету треба дати пример. Ако се одрасли диве себи, тако ће и дете. А ако одрасли схвате лепоту духовног живота, онда ће дете на то обратити главну пажњу. Слично тежи сличном: телесно телесном, душевно душевном, а духовно духовном. На ком нивоу се дете налази, на том и живи. Ако је на телесном, оно ће се на том нивоу о себи и бринути. Физички људи немају чиме другим да се занимају осим како да се улепшају. Шта је душа – они то не знају. Шта је молитва – такође. Књиге они не читају. Једни брину како изгледа њихова душа, други – како изгледа тело. У свему је потребно дати пример деци.

Сваки животни чин треба изводити с разумевањем: шта радиш, куда идеш, с ким се састајеш? Овде се не ради о претензијама, већ о рационалности. Човек треба да пази да својим изгледом не вређа друге. А све почиње страхом од Бога. Ако се трудиш да не увредиш Бога, онда нећеш ни родитеље ни вољену... Тада почињеш да стичеш мудрост.

Родитељи треба да пазе на себе како (у комуникацији са дететом) не би удовољавали својим потребама, већ потребама детета. Оно не би требало да буде играчка. Али за добротом, наклоношћу, љубављу, које се погледом,

Извор: „Савети настојатеља”, архимандрита Георгија (Шестуна), настојатеља Заволжског манастира (г. о. Самара), кандидата педагошких наука, на православном порталу „Азбука.ру”
Приредио и превео: И. Ж.

Фото: pokrov.pro

гласом, ставом одраслих пројављују, дете доживљава исту такву потребу као за храном, негом.

Са децом не треба расправљати. Ми обично покушавамо једни друге да убедимо. А не треба доводити до сукоба и треба да унемо да слушамо једни друге. Видите да може доћи до сукоба – станите. Али у другом тренутку – док шетате, пијете чај – изнесите своје становиште тако да дете то зна. Неопходно је давати му могућност избора, а не наметати један став – свој. Неупадљиво му нудити друге мисли, па чак и ослањајући се на ауторитет светих људи, знаменитих људи. Родитељска мудрост такође се састоји у томе да се ослонимо на ауторитете, а не да говоримо своје.

Све би требало да буде разумно. Родитељи се не уздају увек у Бога и молитву. А требало би да знају да ће дете пре или касније почети постепено да излази из дома, некада ће живети самостално и мора му се давати све више и више воље. А да би било сигурно и здраво – поверите га Господу, Мајци Божјој, својом родитељском молитвом. Она, као што је познато, са дна мора може подићи. Родитељ треба да научи не само да се брине, да плаче због детета, већ и да се моли, да се узда у Бога. То чини родитеље мудријим и трпеливијим.

Нема потребе специјално тражити поштовање. Живите, Богу служите и не очекујте ништа. Ако неко тражи поклоне, захвалност, онда постоји елемент користи, то јест испада да дете одгајаш за себе, а не за Бога. Откуда долазе немири? Отуда што се ја молим за једно, а Бог ми даје друго. Он ми, можда, још и боље даје, али ја нисам желео то, почињем да ропћем, узнемиравам се. Исто то се дешава и у породичном животу. Неопходно је

за Бога подизати дете, и Господ ће њиме рас-

Фото:
funart.pro

полагати. Многи сукоби потичу отуда што деца не поступају онако како ми хоћемо. А неопходно је да буде не по нашем, већ по Божјем.

Родитељи не би требало да стоје између детета и Бога, ово је врхунац лудости – од извора живе воде децу одвајати. Али и на овоме би требало да буде пажња родитеља, треба да знате каквој вери тежи дете, у кога оно верује, са каквим људима долази у додир. На крају крајева, постоје секте које одвајају децу од родитеља, искривљују им свест. Децу тамо не би требало пуштати. Родитељи би требало да буду вешти у тим стварима. У супротном, када се суоче са проблемима повезаним са одласком деце у секте, не могу наћи излаз. Родитељи сами треба да крену путем задобијања вере.

Понекад родитељи не могу да подговоре на сва дететова питања, а не желе да изгубе ауторитет. Није страшно признати да не знате одговор. Али онда треба да се потрудите да га нађете. Имао сам један случај у младости, када сам постао учитељ. Познато је да деца често на часовима постављају провокативна питања, проверавају учитеља. Мене је то бринуло: сматрао сам да учитељ мора све да зна. Једном сам поставио питање искусном педагогу, доценту Ваздухопловног института, и чуо одговор: „Не знам. Не морам то да знам.” Ја сам био запањен. Испоставило се да постоје ствари које не треба да знате и не треба се тога стидети. Немогуће је све знати. Нарочито се зло не може проучавати. Мора се показати мудрост и не стидети се свог незнања.

Шта ако дете не жели да носи крст, одбија причешће? Главно је – не разрушити мир, не окретати дете против цркве не разумним поступцима. Када се о нечему разговара са љубављу, са миром, са радошћу – деца се заразе том радошћу. Није ствар у томе шта покушава да кажете детету, већ у томе како ви то радите.

Родитељи не би требало да стоје између детета и Бога, ово је врхунац лудости – од извора живе воде децу одвајати. Али и на овоме би требало да буде пажња родитеља, треба да знате каквој вери тежи дете, у кога оно верује, са каквим људима долази у додир.

Протојереј Дејан Крстић

ПРЕДНОСТИ И НЕДОСТАЦИ ВИРТУЕЛНЕ МИСИЈЕ

Савремене технологије
у сведочењу Цркве

Једна од одлика савременог доба јесте глобализација, коју, у најопштијем смислу, карактерише увећавање протока добара, новца, информација и људи, развој технологија. Друга одлика је дигитализација, односно процес претварања информација у дигитални облик, тј. онај облик којим рачунар може да оперише. Информације које су некада биле дубоко сакривене у архивима и тешко приступачне, сада су доступне за само неколико секунди и рачунари их обрађују уместо људи. Ново време, условљено новим друштвеним условима обликованим савременим технологијама, поставља нове и сложене изазове црквеним пастирима.

Могућности које нове технологије пружају за обављање пастирских дужности, пре свега у формирању истинске хришћанске свести, здраве етике и естетике, многобројне су и огромне. Велика брзина протока података, могућност разноврсне и квалитетне комуникације на даљину, стварање дигиталних библиотека за напајање оних који су жедни знања са чистих извора хришћанског предања, креирање административних база података, хришћански форуми,

различити текстуални и аудио или видео-садржаји подељени по типологији корисника... речју, огроман потенцијал за (ре)евангелизацију света. Ово средство се може искористити на добро, да се реч Божја, као семе, шири и доноси многоструке плодове. Интернет је постао неизоставни део живота, и друштва и појединаца, и потиснуо је у други план традиционалне медије и средства комуникације. Тиме се отворио огроман мисионарски потенцијал, неопходност да се нађе места и за реч Божију. Пастири

Ново време,
условљено
новим
друштвеним
условима
обликованим
савременим
технологијама,
поставља нове
и сложене
изазове
црквеним
пастирима.

цркве поучавају се да буду савремени, да иду у корак с потребама својих верника, не уподобљавајући се овоме свету и веку. Уколико они не буду искористили могућности које им ово средство пружа, то ће, свакако, учинити други „ловци на људске душе”.

Онај ко се упусти у киберпростор мора проћи одговарајућу припрему, али пре свега мора имати висок степен пастирске и хришћанске одговорности за реч написану или изговорену. Уосталом, сви корисници интернета имају одговорност за садржаје којима приступају и тога треба да буду свесни. Интернет, као једно од средстава у мисији Цркве, не би требало употребљавати непромишљено, већ вођени духом јеванђелског трезвоумља (*мудри као змије и безазлени као јолубови* - Мт. 10. 16), уздржаности

Аутор је професор Богословије Св. Кирила и Методија, привремено у Нишу

(*све ми је слободно, али није све на корист* - 1 Кор 6. 12) и одговорности (*све ми је слободно, али не дам да ишћиа овлада мноме* - 1 Кор 6, 12).

Коришћење друштвених мрежа и других видова интернет-комуникације може и треба да „подигне” видљивост и присуство, али и углед црквених делатника, нарочито међу млађом популацијом која је у овом простору најактивнија. Свештеник мора да буде кадар са свима, и са старима и са младима, и са образованима и онима који то нису, да разговара на њиховом језику и нивоу, али и у њиховом простору. Управо тај интернет-простор, простор друштвених мрежа, у који је веома лако и једноставно укорачити, кроз „паметни телефон” који данас свако дете има и много времена проводи користећи га,

велики је изазов за пастира. Све то, у условима изазваним пандемијом коронавируса, када је и настава у школама била организована преко интернета, а кретање, окупљање и присуствовање црквеним богослужењима ограничено или чак забрањено, повећало је присуство младих на друштвеним мрежама. Постарати се да они тамо могу да пронађу и корисне, њиховом узрасту и интересовањима примерене садржаје – треба да буде брига Цркве.

Осим многобројних користи, постоје, такође, и многоструке опасности злоупотребе виртуелног простора, којих морамо бити свесни. Реч је о опасностима друштвене, здравствене, психолошке и криминалне природе. Поред ових, постоји и опасност неразумне и прекомерне употребе интернета, али и све очигледнија опасност отуђења које прети човеку као личности, опасност у односу верних међусобно и према Богу и Цркви, у новој стварности коју креирају савремене тенденције и технологије. Сведоци смо, на име, да поред све већег броја друштвених мрежа, недруштвеност постаје све доминантнији проблем младих. А уз све већи број портала са

савремених технолошких средстава, којом се специјализоване клинике за лечење болести зависности већ увелико баве. Млади људи у виртуелном свету виде шансу да без много личног напора и потешкоћа побегну из сивила својих живота и свакодневних обавеза у вишедимензионалне и шарене светове и покушавају да се тако самоостваре. Тај виртуелни галиматијас пружа површну и неубудљиву симулацију пуноће живота, доносећи уместо личног и непосредног контакта са стварним људима, често најближим, многе контакте с непознатим људима у непостојећем свету, који су, неретко, недобронамерни и наоружани предностима које пружају лажни профили и аватари.

Због свега тога, један конзервативни део црквених пастира с правом показује неповерење према савременим технологијама у мисији Цркве. Њима

Свештеник мора да буде кадар са свима, и са старима и са младима, и са образованима и онима који то нису, да разговара на њиховом језику и нивоу, али и у њиховом простору.

духовним (или тобоже духовним) садржајима, све се више умножавају групашења и подвајања унутар тела Цркве, која треба да буду страна православном етосу.

Много пута, због мноштва информација и података којима су бомбардовани, умови корисника интернета постају паралисани и неутралисани, некреативни и неслободни. Технолошка зависност је једна од реалних опасности прекомерне употребе, боље рећи злоупотребе

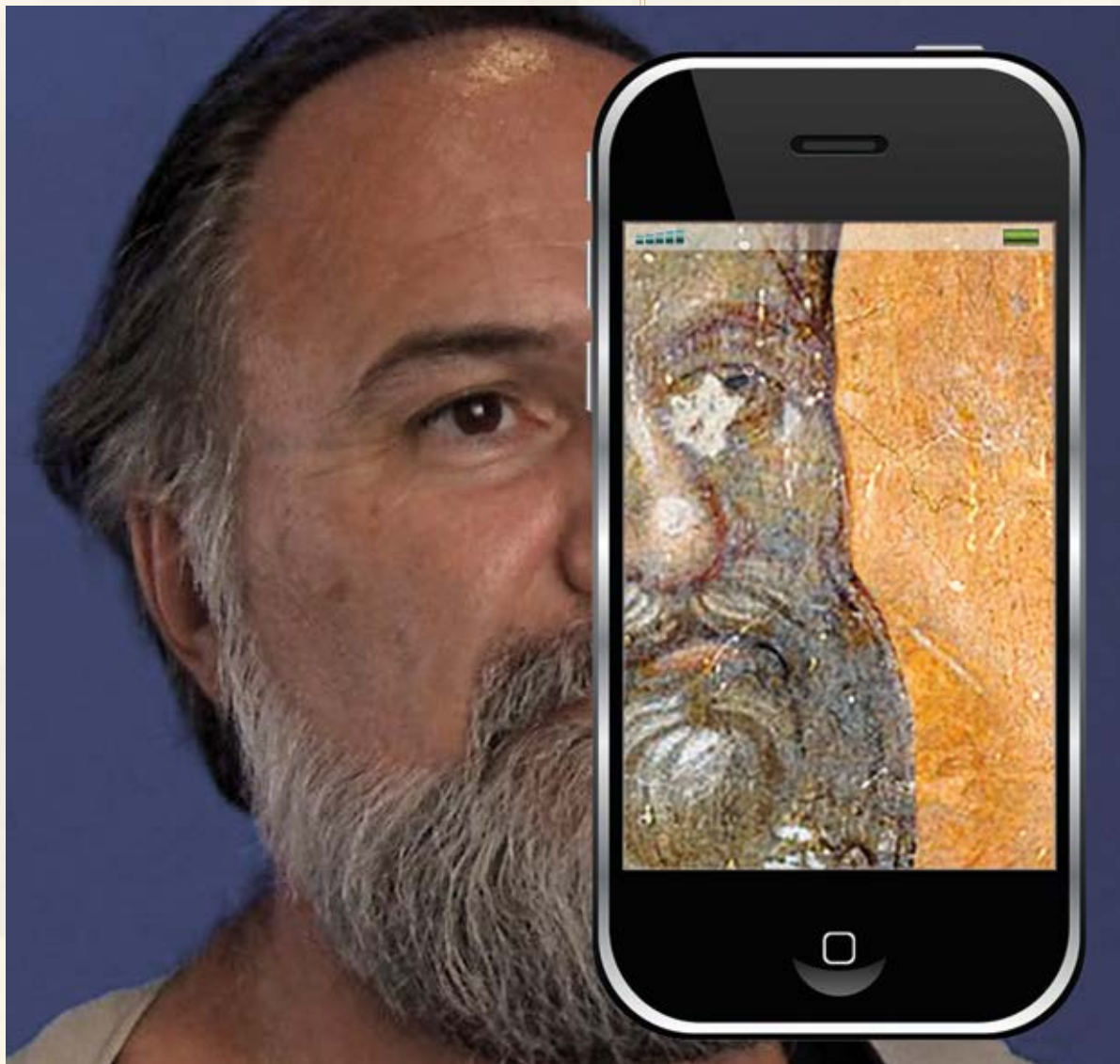
интернет, као тековина савремене цивилизације и напретка, настао ван крила Цркве и не за потребе њене мисије, ствара nelaгoду, било да му се противе или само да покушавају да објасне његово правилно разумевање, коришћење и укључивање у динамику црквеног деловања. Свакако, онај ко зарад мисије одлучи да уђе у виртуелни свет, мора да буде свестан и добрих и лоших страна овога простора, који често има тенденцију да собом замени стварни животни простор и конкретну (црквену) заједницу међу људима. Сведоци смо да су заједнице верника, створене и одржаване на друштвеним мрежама, често чвршће повезане и хомогеније од литургијских заједница у нашим храмовима. Исто тако неки, не желећи да напусте удобност свога дома, црквена богослужења, проповеди и предавања прате на даљину, заборављајући да се, у правом смислу речи, Литургија не „прати“, она се не „слуша“ и њој се не „присуствује“. У њој се учествује лично, активно и непосредно. Искуство личног учешћа у тајни Литургије, која је тајна јединства свих са Богом Оцем, кроз Тело Сина Његовог Јединородног у Духу Светоме, незаменљиво је и не може се симулирати у виртуелној стварности. Стога, императив за интернет-мисионара треба да буде да људима путем друштвених мрежа омогући први, иницијални контакт са Црквом и речју Божијом, да пружи основне истине наше вере, а затим да их упутити да свој духовни живот граде на аутентични, предањски начин, у парохијској заједници. Поново открити непоновљиву радост литургијског општења, интеракције, сусрета, додира, погледа,

црквеног заједништва у пуном капацитету, треба да буде циљ деловања црквених пастира који делују у интернет-простору.

Најгора ствар која може да се деси виртуелном мисионару јесте да се утопи у амбијент и атмосферу наглашене виртуелности, те уместо да позива људе на контакт у оквиру своје литургијске заједнице којој припадају, помаже да они своје духовне потребе задовољавају у вештачки креираном простору. Уобичајена кибер-иконографија, избор тема и речник који креирају „инфлуенсери” разних усмерења, имају за последицу да со јеванђелске истине обљутави, да свет-

добити, она добија посебне димензије, због чега постоји потреба да се питањем црквене мисије на интернету са озбиљношћу и посвећеношћу позабави црквена јерархија.

Заповест Христова апостолима *Идиџе и научиџе све народе...* (Мт. 28. 19), актуелна је данас међу свим ученицима његовим. Оно о чему се некад шапутало, данас се, захваљујући савременим технологијама, *проповеда са кровова* (Мт. 10. 27). Зато треба да искористимо и време и средства која су нам на располагању да јеванђелску реч Христову учинимо доступном свакоме *ко има очи да види и уши да чује* (Мт.

Оно о чему се некад шапутало, данас се, захваљујући савременим технологијама, проповеда са кровова (Мт. 10. 27). Зато треба да искористимо и време и средства која су нам на располагању да јеванђелску реч Христову учинимо доступном свакоме *ко има очи да види и уши да чује* (Мт. 13. 9).

лост њена утихне и реч Божија буде помешана и изједначена с речју тренера животних вештина и тиме обеснажена и ослабљена.

Посебну опасност и својеврсну злоупотребу интернет-мисије представља и нецрквено духовно настројење мисионара, да уместо за мисију Цркве користи интернет за самопромоцију. Опасност да пастир собом тежи да заклони Христа постојала је одавно, и без интернета. На интернету, пак, нарочито у комбинацији с огромним могућностима саморекламе и материјалне

13. 9). Апостол Павле, који је *био свима све, да како ѿод неке сѹасе* (1 Кор. 9. 22), може да нам послужи као добар пример у смисленом, одговорном и сврсисходном коришћењу свих богомданих средстава и личних потенцијала у служби Јеванђеља Христовог. На крају, и ми, хришћани XXI века, дужни смо да своју веру и етос непрекидно потврђујемо широм отворених очију и ума за новине и могућности које нам пружа савремено доба, увек се старајући да *веру сачувамо* (2 Тим 4. 7). ■

Јереј мр Љубиша Костић

THE MATRIX: Постоји ли стварност?

Један од најпознатијих филмова у историји светске кинематографије, који својом појавом уводи много новина, како по садржају тако и по техници реализовања, The Matrix, у своме сценарију обилује многим религијским и философским елементима, питањима и проблемима. Он почиње основном гносеолошком питалицом: шта је стварност?

Избор и слобода су веома важни у Матриксу. У једном тренутку Нео ће схватити суштину слободе и рећи Архитекта: „The problem is choice”. Пророчиште (Oracle) му саопштава да ће морати да направи избор између Тринити и Сиона. Он бира и једно и друго, чиме пројављује своју назначену одабраност, али и обдареност. И као што већина пророка говори о доласку Месије, тако и Пророчиште говори о доласку Неа. После свега оно му саопштава исход ове епске драме и метафизичке борбе добра и зла: Ти ћеш спасити Сион! Једино преостало место где људски род тајно и сакривено егзистира у програму Матрикс јесте град које се зове Сион (Zion). Појам Сион у јеврејској култури и сећању представља место окупљања свих расејаних Јевреја. Типолошки гледано, Морфијус је у филму слика Бога Оца. Нео, Тринити и Морфијус чине „Свето Тројство” Матрикса. Главни лик у филму је Нео. Он је дугоочекивани месија чија је улога да ослободи човечанство од владавине машина. Нео на грч-

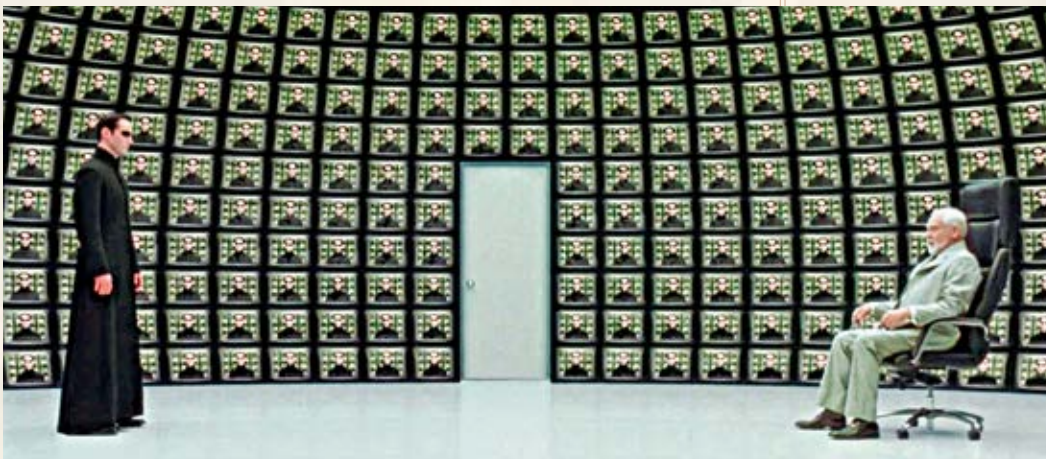
Суштина је да ли ћеш прихватити одговорност за смрт свих људи на свету. За разлику од твојих претходника, твоја искуства су више одређена љубављу.

ком и латинском језику значи „нов”. У богослужбеној химнографији се за Христа често могу наћи изрази попут „Нови Адам”. У једном тренутку Тринити умире, погођена метком у срце, од стране једног агента. Нео, знајући да је „љубав јача од смрти” и да је „жар њен као жар огњени, пламен Божији”, снагом својих натприродних моћи и енергија оживљава „ону коју љуби душа његова”.

Аутор је професор Богословије Св. Кирила и Методија, привремено у Нишу

Пророчиште је рекло Неу да мора пронаћи творца Матрикса, који ће рећи каква судбина чека Матрикс. Његово име је Архитекта. После епске борбе, са много побијених полицајаца, много испражњених шаржера, избушених зидова и сломљених вратова, ту се на крају појављује и мултипликовани мистер Смит – Луцифер, вођа машина. Нео улази у једну крајње чудновату просторију. Најпре, примећује да се у њој налази на хиљаде екрана у којима види себе и слике из свог живота. Из неких екрана доживљава обраћање самом себи. У истом тренутку појављује се старији човек беле косе и браде (западни доживљај Бога), обучен у одело светлих нијанси; са благим али ипак проницљивим и озбиљним погледом, седећи у фотељи. Архитекта саопштава Неу да је ово шеста верзија Матрикса, у којој се налази, што несумњиво алудира на шест дана библијског стварања света. У шестом, последњем дану стварања, створен је Адам, врхунац и круна божанског стваралаштва. Претходне верзије су уништене због, како каже Архитекта, „несавршености људи”. На философско питање Неа „Зашто сам ја овде?”, Архитекта у стилу врхунског ИТ стручњака одговара: „Живот је збир остатака неуравнотежене једначине својствене програмима матрице. Ти си производ аномалије коју упркос труду нисам успео елиминисати из иначе математички прецизног склада (harmony)... Аномалија је систематска. Прва матрица је била савршена, није успела, као последица несавршености људи. Суштина је да ли ћеш

прихватити одговорност за смрт свих људи на свету. За разлику од твојих претходника, твоја искуства су више одређена љубављу. Аномалија се показује као почетак и крај. Нада – најбизарнија људска заблуда. Исто-времено, квинтесенција твоје највеће снаге и слабости.” Архитекта је по-

нудио избор, између двоје врата: „Десно до Извора и спасења за Сион. Лево назад у Матрицу и ка крају људске врсте. Добро си рекао: проблем је избор.” Занимљива је Архитектина дефиниција осећања код људи, односно Неа: „Већ видим ланчану реак-

цију хемијских прекурсора који узрокују осећања, створени да замагле логику и разум. Осећања због којих не видиш једноставну истину.”

У том смислу, Матрикс је по нашем „суду” најбоље приказао представу Бога и суда Божијег, на модеран начин. Филм нам открива истину по којој овај свет какав га познајемо није стваран. Истина света се налази са „оне стране природе”, а то је Матрикс. То је свет у коме господаре машине. Само Један, Изабрани, Нео, може извршити то грандиозно дело спасења људске цивилизације од зла и смрти, који су персонификовани у виду машина. Пред њим је судбоносни избор. Има две пилуле, плаву и црвену. Мора да одлучи да ли ће све што је до сада доживео у вези са Матриksom, Морфијусом и Тринити избрисати из своје меморије и вратити се пређашњем животу у коме је само један од јапија у великој компанији (пла-

ва пилула) или ће наставити да се храбро бори у Матриксу, овај пут са посебном улогом спаситеља (црвена пилула). Знамо шта одабира.

Да би био спреман за грандиозни „домо-строј” спасења преостале људске цивилизације, попут Христа који је био крштен на реци Јордан пре своје месијанске делатности, и он бива подвргнут иницијацији, односно „матрикс крштењу”. Потпуно нов и чист, са метаноичном с(а)вешћу друге личности, Нео као да се наново рађа из провидне желатинасте масе, која подсећа на воду крштења. „Печат дара Духа Светога” овде представљају печати по нагом телу Неа, на глави, раменима, грудима, леђима и ногама.

Из другог и трећег наставка памтимо две пресудне, метафизичке, уједно и метафичкијске борбе између добра и зла, између светлости и таме, између слободе и ропства и између живота и смрти. Посебно је незаборавна сцена борбе из другог наставка филма где се Смит после своје самоеволуције мултипликује у стотине и хиљаде Смитова који нападају јаким и неустрашивим Неом.

Оно што је данас потребно Цркви и богословљу јесте активан дијалог са савременошћу, пре свега кроз културу, а ту мислимо на филм, музику, философију, психологију, књижевност, историју. Стога, слободно можемо прогласити Матрикс најтеолошкијим филмом у историји светске кинематографије, који за основну тему нема строго религиозну садржину. Матрикс јасно и снажно одашиље врло оптимистичну поруку: религија и Homo religiosus ће бити саставни елементи постмодерног светоназора, постмодерног света и културе. ■

Потпуно нов и чист, са метаноичном с(а)вешћу друге личности, Нео као да се наново рађа из провидне желатинасте масе, која подсећа на воду крштења. „Печат дара Духа Светога” овде представљају печати по нагом телу Неа, на глави, раменима, грудима, леђима и ногама.

Зоран Вучковић

ОСТРВО ПЕЛИКАНА

Тајна човека у роману
Миодрага Мајића

Аутор је
наставник
српског
језика из
Ниша

писујући потресну животну причу Габријела и Ајше, писац је кроз трагедију двоје невиних младих људи, размишљањима о злу, правди и неправди, у овом роману, између осталог, желео да покаже и тајну човека, тајну обостраности његове личности. Да укаже на извор и последице зла и неправде у човеку и могућност избављења – исцељења и спасења од те пошасте, од те болести, која погубно делује и на појединце и на друштво у целини. Свудаприсутна, општељудска и општепланетарна тема, којом су се у својим делима бавили најчувенији посленици и на пољу уметности, књижевности, али и филозофије, теологије, психологије и науке уопште. У доба кризе, без ослонаца и дубљег утемељења, уплашен за своју егзистенцију, или уплашен од губитка конформности, а навикнут, ухваћен у замку наметнутих потреба којима жели да надокнади недостатак аутентичних извора среће,

пуноће и смисла живота, човек се окреће лаким, непоштеним, мамонским начинима да добије оно што жели, а такав начин неизбежно покреће зло и неправду. Човека који пође овим луциферовским путем на крају тог путовања сачека разочарање, суноврат, духовно, душевно, а понекад, као у овом роману, и телесно самоубиство.

На једном месту у роману, судија Павле, размишљајући о Јовани Марић, једном од главних актера и узрочника трагедије Ајше и Габријела, каже: „Схватам да одговор у њеном случају није једноставан. Није Јована Марић рођена гадура, жена црног срца и погане душе. Повремено, док је гледала пеликане, док сам је посматрао како говори о мајци и брату, у њеном оку видео сам исту ону светлост као и у очима људи чије су душе биле чисте и осетљиве на туђи бол. Не, Јована Марић само је још једна од безбројних следбеника принца таме, војника похлепе и незаситости, од којих је безнадежно оболео свет што је са ивице провалије у амбис гурнуо Ајшу. И зато она никада није била и неће бити највећи Ајшин и мој непријатељ. Она је само извршилац задаћа господара кога ни сама не види. Она је љуле у његовим рукама. Наводна уверења, брига за Ајшино детињство и положај ромских жена, само су ту да ублаже ужас који се јавља у сусрету са огољеним мамоновим ликом.”

У доба кризе, без ослонаца и дубљег утемељења, уплашен за своју егзистенцију, или уплашен од губитка конформности, а навикнут, ухваћен у замку наметнутих потреба којима жели да надокнади недостатак аутентичних извора среће, пуноће и смисла живота, човек се окреће лаким, непоштеним, мамонским начинима да добије оно што жели, а такав начин неизбежно покреће зло и неправду.

Миодраг Мајић (Београд, 1969) српски је правник и писац. Судија је Апелационог суда у Београду од 2010. и аутор многих књига, коментара закона и чланака. Познат је као истакнути противник казног популизма у Србији. Године 2019. објавио је роман *Деца зла* који комбинује реалистичне описе кривичног правосуђа у Србији с темама окултног. Године 2020. објавио је нови роман *Острво пеликана*. Фото: facebook.com/ninonline

Ову проницљиву спознају о похлепи и интересу као извору зла и неправде у човековом бићу и стравичне последице пристајања на мамонову замку, судија је, како сâм вели, извукао из личног искуства. Наиме, доживевши личну породичну трагедију, погибију сина Луке, своју тешку болест и лечење у санаторијуму, смрт жене, судија Павле почиње да се преиспитује и тражи узроке ове континуиране несреће.

„Знао сам да се све то збило јер сам и сâм био Луциферов следбеник. Знао сам да је похлепа – због које сам сањао шарене жетоне на зеленој чоји, обожавао звук машине која бљује кованице – оно што је убило Луку. Јер мамона не интересује новац. Новац, богатство и моћ интересују нас, његове слуге. У његовом свету новац је само трапист намазан мишомором. Мамона интересују душе слепаца који јуришају за његовим плаштом.”

Друга упечатљива места у роману где јунак даље развија тезу о човековој двострукости и људској похлепи као извору и генератору зла, похлепи која утиче на људе без изузетака, уколико не прихвате лек, је онај осврт на Балзакову дилему о старом Мандарину, па затим о посети логору Аушвиц са својим колегама. Већина његових тадашњих сапутника – прича судија Павле – само неколико година касније, када је проглашено ванредно стање, на миг државе, без образложења и доказа, масовно је затварала окривљене, спремно саучествујући у ордалијама. Једино што их разликује од логорских целата,

тврди он, јесте вишак среће, због тога што њихови господари, за разлику од оних у логору, још нису скупили храброст за коначно решење. И касније, заслепљени жељом да униште непожељног судију, уз заводљиви осећај да чине добро, они су гурнули ту децу у крематоријум.

Узимајући у обзир ово болно сазнање, затим сва човека недостојна малтретирања и ужасе које доживљава Габријел у затвору, која он као судија и бранилац није могао да спречи, и Ајшино самоубиство, судија Павле доноси безнадежан и погубан закључак:

„никад не може бити другачије од онога како је записано”. Након тих речи резигнираног човека, наочиглед Јоване која управо тада открива излаз и лек, он свој живот завршава самоубиством као јединим исходом свог апсурда. Све описане неправде, понори и ужаси зла у овом

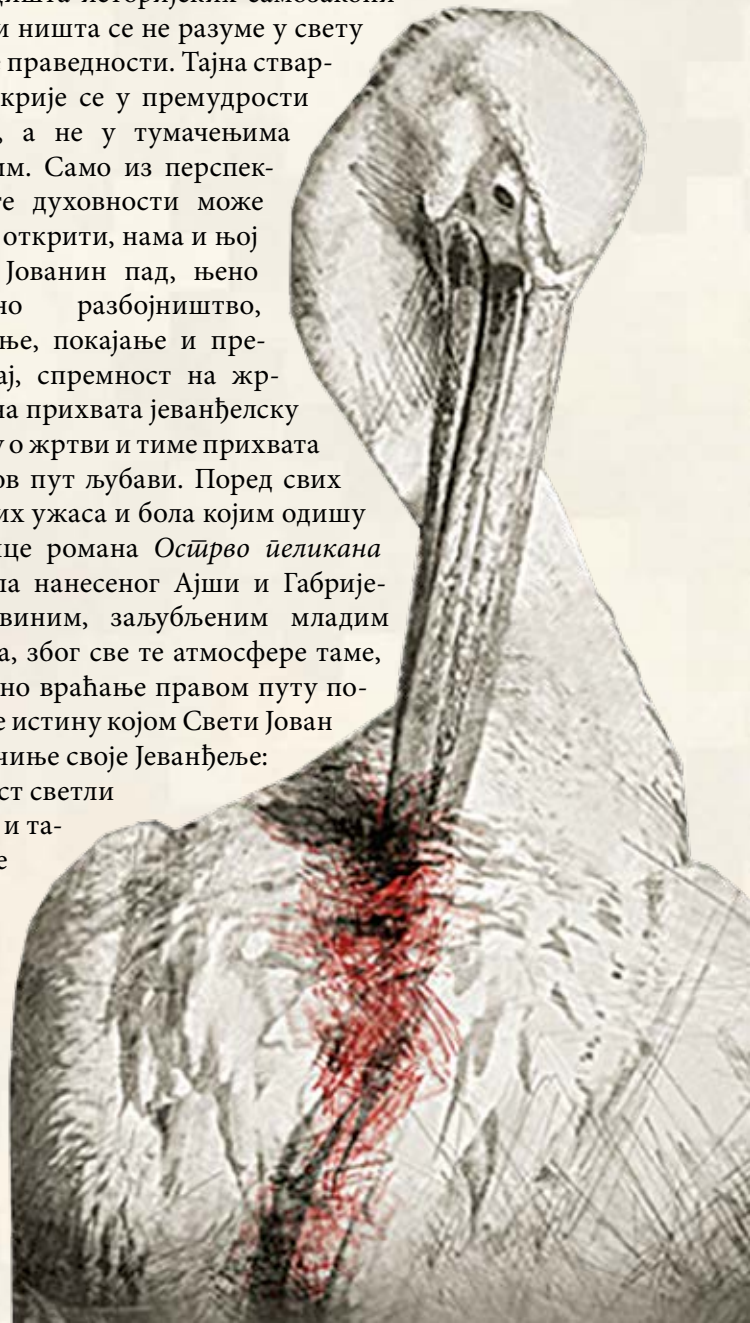
роману током читања стварају опор укус у устима, болни грч у желуцу и ледену зебњу у срцу. Крајњи песимистички став судије Павла умногome подсећа на књижевна дела француских писаца Сартра и Камија. Као и за Сартровог јунака Антонија Рокентена, свака људска борба је бесперспективна, јер упоришта су непостојана, нема наде, па самим тим ни смисла.

За разлику од њега, дела Достојевског и Његоша нису дневници распадања јунака, већ узвишене и величанствене песме исцељења и уцељења, где живот човека није нестајање већ настајање. Тако је и у роману *Остърво ѝеликана* Миодрага Мајића, када је реч о другом његовом лику, лику новинарке Јоване Марић, која на последњим његовим странама, на Острву пеликана, дочекује просветљење.

Ако је духовна празнина најжалосније што човек може замислити, онда се ваља потрудити да ту празнину попунимо духовношћу, којом ћемо не само осмислити своје постојање, већ ћемо помоћу ње протумачити тајне света, човека и живота. Ништа се не може тумачити само са гледишта историјских самозаконитости и ништа се не разуме у свету људске праведности. Тајна стварности крије се у премудрости Божјој, а не у тумачењима људским. Само из перспективе те духовности може нам се открити, нама и њој самој, Јованин пад, њено морално разбојништво, страдање, покајање и преображај, спремност на жртву. Она прихвата јеванђелску истину о жртви и тиме прихвата Христов пут љубави. Поред свих мрачних ужаса и бола којим одишу странице романа *Остърво ѝеликана* због зла нанесеног Ајши и Габријелу, невиним, заљубљеним младим људима, због све те атмосфере таме, Јованино враћање правом путу потврђује истину којом Свети Јован и започиње своје Јеванђеље:

светлост светли у тами и тама је не обузе.

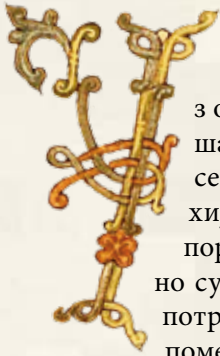
■

Ништа се не може тумачити само са гледишта историјских самозаконитости и ништа се не разуме у свету људске праведности. Тајна стварности крије се у премудрости Божјој, а не у тумачењима људским.

БУРНИ ЖИВОТ ПАРХОИЈЕ ПРЕКПЧЕЛИЧКЕ

„ЈА САМ ОВДЕ ДА БИ ГОСПОД ДОТАКАО И НАЈТВРЂА СРЦА”

з ове речи испратио нас је отац Небојша, завршавајући причу о свом тридесетогодишњем раду и животу на парохији у Прекопчелици. Лепоту црквене порте, коју је пробудило прво пролећно сунце и мирис расцветалих воћњака, потресле су тог дана његове приче и усмене, које смо с неверицом слушали.

Ово село, удаљено од главних путева, налази се надомак некадашње Јустинијане Приме, на предивним пропланцима планине Радан. На једном његовом крају, или боље рећи на почетку, налази се црква посвећена Преносу моштију Светог Николаја. Саграђена је 1873. године, у доба турске окупације. Српски насељеници Јабланице и Пусте Реке, након ослобођења и враћања Албанаца на југ, користили су је пре подизања својих храмова. Иако парохијски живот при овој цркви траје готово век и по, тегоба и проливање крви све време су

Црква у Прекопчелици посвећена Преносу моштију Светог Николаја Чудотворца

удео њених свештенослужитеља. Прекопчеличка парохија заузима простор од око 30 км и обухвата 26 села: Прекопчелица, Горња Кривача, Рекарци, Шилово, Гегља, Лалиновац, Богујевац, махала Петровац, Секицол, Ивање, Бучумет, Слишане, Бачевина, Свињарица, Мијајлица, Оране, Мајковац, Боринце, Ображда, Вујаново, Лозане, Турјане, Врбовац, Ново Село, Магаш и Добра Вода.

Свештеник Петар Цветковић, убијен 1915.

Поменута матична црква у Прекопчелици је једнобродна базилика, једноставног архитектонског решења, зидана од цигле, на темељима старијег храма из непознатог периода. Она својим изгледом и скромном величином оличава тешка времена у којима је настала. До 1910. године била је прекривена каменим плочама. Том приликом зидови су подигнути на већу висину, озидан је свод и постављен нови кров. Црква је украшена живописом скромног уметничког квалитета, који избором интензивних боја, као целина оставља упечатљив утисак на посматрача. Њен стари иконостас данас се налази у Цркви Светог пророка Илије код Царичиног Града. Поред цркве је 1905. године, као самостална грађевина, подигнут импозантни троспратни звоник. У западном делу простране ограђене порте, поред парохијског дома и данас стоји стара зграда прве прекопчеличке школе, што говори о статусу цркве и њеном значају за тадашње становништво овог села и шире околине.

Иако парохијски живот при овој цркви траје готово век и по, тегоба и проливање крви све време су удео њених свештенослужитеља.

Свештеник Петар Цветковић, први парох прекопчелички, који је са народом подигао поменуту цркву, убијен је од Бугара 1915. године на најсвирепији начин, обезглављивањем. Његов гроб се налази уз јужни зид наоса, док споменик са фотографијом стоји на зиду храма, као вечни подсетник на његову жртву.

У подруму парохијског дома је 1942. године Недељко Пешић убио свештеника Душана. Његову одсечену главу однео је у торби у Оране, као доказ комунистичкој власти. Тело свештеника без главе сахрањено је без сандука, у воћњаку поред данашњег гробља.

У парохијском дому и данас на једним вратима стоји рупа од метка, као успомена на смрт прекопчеличког свештеника Николе Миљковића, кога је убио исти Недељко Пешић. Године 1946. у селу је један сиромашни брачни пар од стране комуниста проглашен присталицама четника и непријатељима државе, иако их нису интересовале политичке поделе. Они су по кратком поступку ликвидирани, а иза њих су остале три мале кћери. Неколико месеци су живе

саме, јер нико од сељана није смео да се усуди да им помогне. Биле су прљаве, босе, а мештани се и данас сећају приче да су деца јела и глисте како би преживела. Супруга свештеника Николе сажалила се на њих те их је довела у парохијски дом, како би се старала о њима. Окупала их је и нахранила и од старих Николиних мантија сашила им је хаљине. Једне вечери Недељко Пешић дошао је у порту и, лупајући на врата, убио је пиштољем оца Николу. Деца су након тога завршила у сиротишту и потом им се изгубио сваки траг.

Крсне славе су некада слављене без контакта са црквом, а данас сви том приликом примају свештеника у свој дом.

Године 1990. на прекопчеличку парохију постављен је садашњи парох протојереј Небојша Стојановић. Рођен је 1964. године у Пресечини. Завршио је призренску богословију и након тога ступио је у брак са Биљаном Савић. Рукоположен је за ђакона, а потом и за свештеника 1990. године. Када је преузео дужност, од целокупне Прекопчелице свештеника је примало свега 17 домова. Првих година у цркву нико од народа није долазио. Остале сеоске цркве ове парохије биле су у веома тешком стању, оронуте, запуштене и намерно обесвећиване. Временом је отац Небојша са парохијанима више њих поправио, док је неке обновио из темеља, тако да данас има укупно десет цркава: Светог Николе у Прекопчелици, Свете Тројице у Ображди, Огњене Марије у Боринцу, Кнеза Лазара у Лозану, Пантелејмона у Гегљи, Петра и Павла у Бучумету, Петра

и Павла у Слишану на врху Радана, Свете Петке у Петровцу, Ђурђевдана у Лалиновцу и Светог Илије у Штулцу поред Царичиног града.

Стиче се утисак да је животни пут прекопчеличких свештеника предодређен, јер је и отац Небојша током првих година своје службе три пута нападнут и умало избегао смрт. У селу Ивање, на сахрани, за време опела, један човек га је ударио крампом у главу и тешко га ранио. Убрзо након овог догађаја, исти Недељко Пешић, који је убио два свештеника, напао је и оца Небојшу ножем, али је инцидент преживео без повреда. У селу Штулац, током освећења водича, намештена му је саобраћајна несрећа, која је прошла са блажим повредама.

Отац Небојша је уложио велики труд и стрпљење у рад са народом. Временом је својом љубављу отворио врата већине домова своје парохије. Крсне славе су некада слављене без контакта са црквом, а данас сви том приликом примају свештеника у свој дом. Том приликом деца се највише радују доласку оца Небојше, док трчећи носе његову торбу, епитрахил и кадионицу. Иако данас нема много народа у цркви, сада је расположење људи према њој друга-

чије. Целокупна омладина једнодушно стоји уз свог свештеника, што он сматра својим највећим успехом.

Сумирајући своју животну причу о раду на овој парохији, о свим тегобама и радостима у протеклих тридесет година, отац Небојша своју везаност за њу и народ највише показује одлуком да жели да и у пензији настави да живи овде. Да се, како каже, нађе у помоћ будућем пароху, и да у старости, по својој моћи бди над црквом којој је посветио своју младост и живот.

Протојереј
Небојша
Стојановић,
садашњи
парох

Јереј Драган Станковић

СВЕТИ ОГАЊ У ЈЕРУСАЛИМУ

Пресвети Храм Васкрсења саграђен је на месту где је Господ наш Исус Христос био разапет, сахрањен и васкрсао. Унутар овог храма налазе се најважнија света места: Голгота, Плоча миропомазања, Гроб Господњи и друге светиње. Пресвети гроб или Света кувуклија, богато украшена скупоценим мермером, налази се испод велике куполе храма. Света кувуклија састоји се од предњег дела, званог Свети камен, на коме је седео Свети архангел Гаврило, и задњег дела – Светог гроба, димензија 2.20 м са 1.85 м, у којем је сахрањен и одакле је васкрсао Господ Исус Христос.

Фото: gorod-812.ru

Утренутку Христовог Васкрсења заблистала је светлост немерљиве јачине и обасјала простор. Свети Григорије Ниски у свом делу *О Васкрсењу Исуса Христa* каже: „Они који су били са Петром видели су и поверовали... Гроб је био пун светлости, тако да су, и поред тога што је била ноћ, видели унутрашњост Гроба на два начина: и чулима и духом.”

Прва појава Светог огња везује се за име Светог Григорија, просветитеља Јерменије (271-331). Он је први поставио кандило на Гробу Господњем, још у току његове изградње. Помолио се Богу на празник Васкрсења и то место осветлила је нетварна светлост која је упалила кандило, што се дешавало и надаље кроз векове – до данас. Предање о појави Светог огња сачувао је и арапски

историчар Масуди из X века. Халиф ал-Хаким је 1009. г. наредио рушење Храма Пресветог Гроба управо иритиран појавом Светог огња. Али потврди француског монаха Ришара Благословеног (970-1046) Свети огањ се појављивао на Велику суботу и на рушевинама Христовог гроба. После убиства Ал-Хакима, византијски цар Роман III Аргир постигао је споразум са његовим сином 1030. г. о поновној изградњи храма. Радови су почели 1038, а завршио их је цар Константин Мономах 1048. г.

Папа Урбан II 1095. г. на сабору у Клермону објавио је почетак Првог крсташког рата и са одушевљењем говорио о Светом огњу: „У данима његовог страдања сва кандила унутар Гроба и око њега у храму, која су претходно угашена, поново се пале божанском заповешћу. Чије је срце тако камено, браћо, да га тако велико чудо не додирује?” Крсташи су 15. јула 1099. г. освојили Јерусалим и починили незапамћени масакр, убивши око 10.000 људи у Храму, не жалећи ни жене ни децу. На Велику суботу 1100. г. Дагоберт је постао први латински патријарх Јерусалима. Иако се служба одржавала на прописан начин, по први пут Свети огањ се није појавио. Латински свештеници схватили су да Бог не одобрава њихова дела и наредили крсташима да исповедају своје грехе, пре свега за покољ који су починили. И Свети огањ се појавио тек у вечерњим сатима. Али следећи пут, године 1101, Свети огањ се није појавио ни на Велику суботу, ни на Васкрс. Латини су схватили да их је Бог напустио и повукли се са Христовог гроба. После њих дошли су православни, и након уобичајене службе Свети огањ

се упалио. Тај догађај забележила су чак осморица хроничара: четири Француза и по један Енглеz, Немац, Италијан и Јерменин. Тада се на Христовом гробу Духом Светим упалило кандило, док се испред Гроба пред затвореним вратима молио православни јерусалимски патријарх, чиме се на неки начин потврдила истинитост православне вере.

Султан Салах ал-Дин (1138–1193) је после осамдесет осам година владавине крсташа Јерусалимом освојио овај свети град 1187. Он је тада декретом наредио да патријарх Ромеја (Грка) управља Храмом Васкрсења и да улази у Христов гроб, прима Свети огањ и предаје Назарећанима, као и да се нико од муслимана не усуди да га претвори у џамију. Он је 1192. г. присуствовао призиву Светог огња и пред његовим очима се кандило Божјим чудом сâмо упалило. Наредио је да се угаси, али се оно опет упалило, и тако још два пута. Разочаран је изашао из храма, уверивши се у истинитост хришћанске вере.

На Велику суботу 1579. године, турски управитељи забранили су грчком патријарху и православним верницима да уђу у Храм Васкрсења и да одслуже службу Силаска Светог огња. Патријарх Софроније је, молећи се, стајао с леве стране капије храма, близу једног стуба. Одједном, када је већ била пала ноћ, стуб је напукао и Свети огањ је почео да излази из његове унутрашњости. Патријарх је упалио свећу и поделио Свети огањ верницима. Неки арапски емир по имену Туном, угледавши паљење стуба, јавно је исповедао силу Исуса Христа, због чега је одмах био погубљен од Турака и сматра се мучеником православља. Молдавски монах Партеније који је посетио Јерусалим 1845. г. на основу сиријског натписа у мермерној плочи, тврдио је да је стуб погодио гром. Научно је доказано да је пукотина настала услед електричног пражњења.

Ходочасници и данас сваке Велике суботе ишчекују Свети огањ. Он се појављује као светлост у плавој или белој боји, креће се као муња у великом простору Храма и Светог гроба. Креће се увис ка куполи и одатле у свим правцима. Свети огањ је покретан, емитује се као светлост блица фотографског апарата. Појављује се као сјај, или муња, понекад као светла линија или светли облак, понекад у виду светлих лопти или крста. Јерусалимски

Фото: time.rs

патријарх најпре га предаје јерменском представнику, затим арапском православном свештенику и онда га износи из Кувуклије и дели народу, уз опште одушевљење свих. Свети огањ је у првих пар минута нематеријалан и не пече, тако да се верници умивају овим пламеном по лицу и бради.

Традицију ходочашћа у Јерусалим и посећивања Светог гроба у нашим крајевима обновио је јеромонах Илија, који је више година служио на Гробу Господњем, а почетком деведесетих година дошао у Манастир Светог Јована у Горњем Матејевцу. Његов главни циљ је био да што више људи одведе за Васкрс на Христов гроб у Јерусалиму, како би осетили благодат Светог огња и уверили се у Божје присуство међу вернима и данас. Након одласка оца Илије, организовање ходочашћа из Ниша и околних крајева преузели су појединци. Један од њих, Хаџи Драган Станковић, сачинио је документарни филм *Васкрс у Јерусалиму* 1998, који се може погледати на Јутјубу. Неко време Епархија нишка надгледала је рад једне туристичке агенције која је организовала одласке у Јерусалим, а данас постоји *Друштво њоколоника Гроба Господњег* – хаџије Ниша.

Господ Исус Христос је пре свог вазнесења обећао да ће нам послати Духа Утешитеља тј. Духа Светог, који ће бити са нама до његовог другог доласка. Дух Свети се јавља у облику Светог огња сваке године на Велику суботу уочи Васкрса и то је најаутентичнији доказ присуства Божјег Духом Светим овде на земљи. По предању, Свети огањ ће се јављати докле год постоје искрени верници и праведници. Ако се неке године не би појавио Свети огањ, то би био знак да је наступило последње време. ■

ХРИСТОС ВАСКРСЕ! ПАСХА ГОСПОДЊА,

Ниш 2022. године **ВАИСТИНУ** ВАСКРСЕ!

ЈЕВРЕЈСКИ БОГОСЛУЖБЕНИ ПРЕДМЕТИ

Дар
Вилхелма
Вајса Вилија
Храму Светог
великомученика
Пантелејмона у
Нишу

Вилхелм Вајс Вили рођен је у Нишу 1925. године у јеврејској породици Рудолфа и Луне Вили. Одмах по окупацији Југославије у Другом светском рату позван је на принудни рад. Увидевши како се ствари развијају и шта ће се догодити, решио је да побегне. О овим догађајима оставио је забележене своје успомене: „Сакрио сам се у вагон између два топа, а када је воз кренуо изашао сам из касарне, искочио сам и преко поља кренуо ка кући својих родитеља у Насељу Краља Петра II. Успео сам онако испребијан, да дођем до Пантелејског гробља. Ту сам остао сакривен целе ноћи. Ујутру, да бих се окрепио, онако исцрпљен, узео сам храну са гробова, остављену после помена.” Вилхелм Вајс Вали

успео је да преко свештеника Радомира Антића, пароха при пантелејском храму, прибави лажна документа за своју породицу и себе и тако је преживео рат.

Након формирања државе Израел, преселили су се 1954. године.

У знак захвалности, Храму Светог Пантелејмона је 1995. године, приликом посете Србији, даривао

месингани тањир са натписом на српском и јеврејском језику

„Са поштовањем Цркви Свети Пантелеј, Вајс Вили, Израел”, и Кидуш чашу.

Проф. др Владислав Пузовић

БЕОГРАДСКИ ПЕРИОД ПРОТЕ СТЕВАНА ДИМИТРИЈЕВИЋА: ПРВИ ДЕКАН БОГОСЛОВСКОГ ФАКУЛТЕТА

Из књиге:
Владислав
Пузовић,
*Пушевица српске
црквене историје*
– Научно наслеђе
јроше Стивана
Димитријевића,
Београд:
Православни
богословски
факултет, 2021.

33

ИЗ ПРОШЛОСТИ

егов научни рад и организаторске способности проте Стевана Димитријевића, доказане у дотадашњем раду на југу, биле су главна препорука за његов ангажман у Београду. Од 1929. годи-

не почиње нова етапа у његовом животу, везана за Београд и тамошњи новоосновани Православни богословски факултет. Био је међу првим професорима овог факултета и један од главних покретача његовог рада. Током шест академских

година био је декан факултета. Прве три академске године, најтеже у организационом смислу, протекле су под његовом деканском управом. То је било време у којем је, поред

Његова је
заслуга

долазак на
факултет
чувеног руског
богословског
научника
Николаја
Никаноровича
Глубоковског.

Мало је
познато да је
захваљујући
њему на
факултету
почео да
предаје и
отац Јустин
(Поповић).

формирања професорског кадра и многих других питања, било потребно решавати и питање адекватног смештаја факултета.

Прота Стеван Димитријевић био је и први професор Историје Српске Православне Цркве на Православном богословском факултету. За то место препоручио га је његов дотадашњи научни рад, обележен низом квалитетних научних студија из ове области, објављених, између осталог, и у издањима Српске краљевске академије. Димитријевић је, у то време, уз проту Радослава Грујића, који ће га наследити на Катедри, био водећи српски црквени историчар. Под његовим научним руководством одбрањена је прва докторска дисертација на Православном богословском факултету, коју је написао Ђоко Слијепчевић, један од водећих српских црквених историчара у XX веку.

Захваљујући проти Стевану Димитријевићу неки значајни богослови предавали су на Православном богословском факултету. Његова је заслуга долазак на факултет чувеног руског богословског научника Николаја Никаноровича Глубоковског. Глубоковски му се из Прага обратио писмом, молећи га за помоћ, јер се налазио у тешкој ситуацији после избеглиштва из Совјетске Русије. Мало је познато да је захваљујући њему на факултету почео да предаје отац Јустин (По-

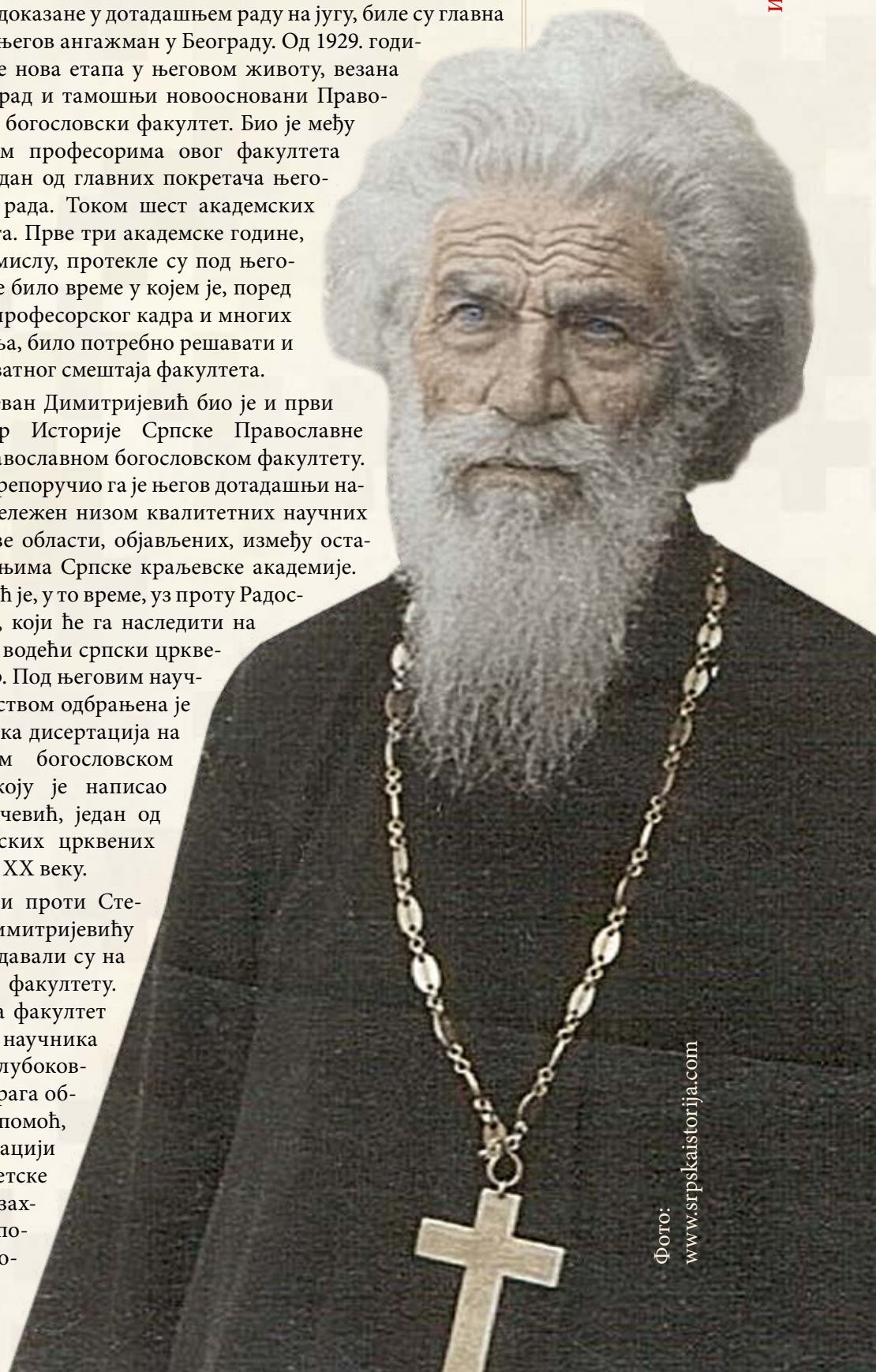
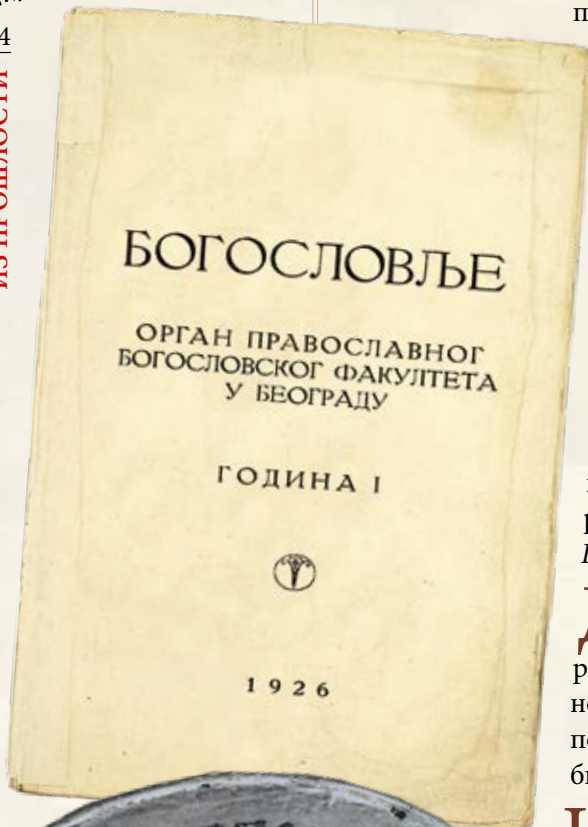

Фото:
www.srpkskaistorija.com

Свој вишегодишњи научни, просветни и организациони рад, прота Димитријевић је заокружио добијањем титуле почасног доктора богословља, 1936. године.

повић). Реферат за његов избор писали су прота Димитријевић и Душан Глумац. Приликом гласања, на седници Савета од 1. фебруара 1934. године, резултат је био нерешен, пет гласова за и пет против његовог избора. Одлука је донета на следећи начин: „Пошто су гласови подједнако подељени, то је председавајући, према чл. 240 ст. 3 опште уредбе Универзитета, гласао за избор г. Поповића, те је пријављени кандидат изабран за доцента Упоредног богословља. Председавајући овом седницом, одлучујућом за избор предавача факултета једног од највећих српских богослова XX века, био је тадашњи декан прота Димитријевић.“

Први помен факултетског научног часописа, у записницима са седница Савета Православног богословског факултета, везан је за његово име. На седници од 8. маја 1924. године саопштио је да га је патријарх Димитрије (Павловић) обавестио о својој жељи да финансира покретање факултетског научног часописа. На основу овог Димитријевићевог обавештења формирана је комисија, у којој је и он изабран за члана, која је имала задатак да са патријархом разради ову идеју. Био је то пут ка првом броју часописа *Бојословље*.

Допринос проте Димитријевића организовању и снабдевању библиотеке факултета био је одлучујућ за њен даљи развој. Тиме је само наставио своју вишедеценијску активност на прикупљању књига, које је до тог времена, сакупљао по Старој Србији и Македонији и слао, углавном, за Народну библиотеку у Београду.

Као професор факултета прота Димитријевић је значајно развио своју научну делатност. Двадесете и тридесете године XX века биле су најплодније у његовом научном раду. У том периоду објавио је збирку извора из руских архива за српску црквену историју, чиме је заокружио своје вишедеценијско бављење историјом српско-руских црквених односа, покренуо велики истраживачки подухват прикупљања народних предања о Светом Сави, учествовао на важним међународним научним конференцијама и објавио низ квалитетних радова из српске црквене историје. О овоме сведочи и његово учешће, као представника факултета, на Првом међународном конгресу православних богословских факултета, одржаном у Атини, крајем 1936. године,

Свој вишегодишњи научни, просветни и организациони рад, прота Димитријевић је заокружио добијањем титуле почасног доктора богословља, 1936. године. У образложењу је, између осталог, истакнуто да је Димитријевић „објавио велики број радова из историје српске православне цркве и дао вредносне научне прилоге за ову науку“, да је „стекао трајних заслуга за оснивање и организовање Православног богословског факултета у Београду“, да је „дугогодишњи заслужни црквени и национални радник“. Почасни докторат додељен му је 21. марта 1936. године у свечаној сали Универзитета.

Током двадесетих и тридесетих година, Стеван Димитријевић је, као и у Призрену, развио широку друштвену активност. Био је члан Друштва Светог Саве, Свештеничког удружења, Главног одбора Црвеног Крста, Главног одбора Друштва за подизање храма Светог Саве, Етнографског одбора Српске краљевске академије. Био је, између осталог, члан одбора за пренос Његошевих посмртних остатака са Цетиња на Ловћен, експерт за Хиландар, са којим се консултовао црквени врх, члан одбора за устоличење патријарха обновљене српске патријаршије Димитрија (Павловића), члан комисија за израду закона о Српској цркви и за арондацију епархија Српске цркве, члан одбора за пренос посмртних остатака Никодима (Милаша) из Дубровника у Шибеник.

Као искусни црквено-просветни радник Димитријевић је често био ангажован у пословима везаним за рад богословија. Био је члан комисије „за извиђај стања Богословије Св. Саве” 1927. године, делегат Светог Архијерејског Синода у Комисији при Министарству вера о плановима и програмима богословије, у његовој заоставштини, између осталог, налазе се материјали везани за стање у Битољској, Цетињској и Сарајевској богословији, крајем двадесетих година.

Брига за угрожене и слабе, којом се одликовао док је радио у Призрену, продужена је и у Београду. У Фонду Друштва Светог Саве налазе се његове молбе упућене управи овог друштва за помоћ потребитима, посебно из Старе Србије. Врхунац његовог хуманитарног рада био је одлазак у Совјетску Русију, у којој је боравио од јуна 1923. до краја фебруара 1924. године. Било је то време велике глади у Русији, од које су страдали милиони људи. Димитријевић је као делегат и инспектор Народног одбора Срба, Хрвата и Словенаца за помоћ гладнима у Русији однео помоћ у храни и лековима и извршио инспекцију дотадашњег рада наше хуманитарне мисије у Одеси. Његов задатак био је да испита могућност организовања повратка наших сународника из Русије у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца.

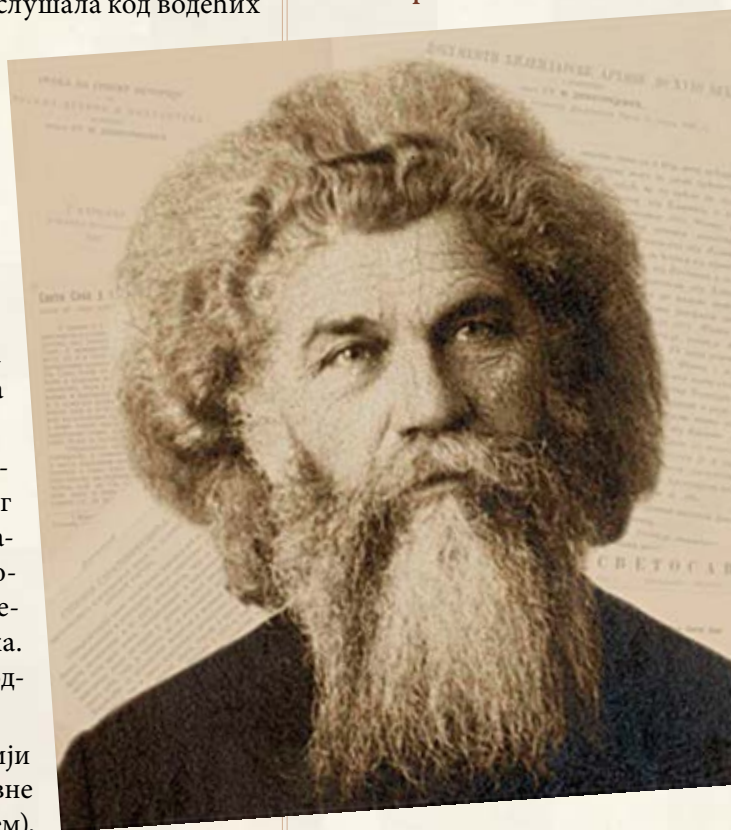
Прота Димитријевић био је и својеврстан хроничар свога времена. То се најбоље може видети у његовим уредничким уводницима у Веснику Српске Цркве, чији је главни уредник био. Његова реч се пажљиво слушала код водећих српских архијереја. Од њега су тражени савети, њему су се поверавале важне информације, у њему је виђен поуздан и добронамеран саговорник. Пише му, између осталих, епископ Николај (Велимировић), који га извештава о стању у Охридској епископији и тражи од њега помоћ у вези са каналисањем делатности богомољачког покрета. Са њим се консултује и епископ Доситеј (Васић), а из северне Америке пише му епископ Мардарије (Ускоковић). Митрополит Гаврило (Дожић), Димитријевићев ученик из Призрена, пише му више пута. У једном од писама назива га „дугогодишњим апостолом наше цркве и наше нације на најзапарложенијим пољима рада”.

Последње године живота прота Димитријевића обележио је Други светски рат и потоња промена државног уређења у Југославији. На почетку рата био је сведок страдања Народне библиотеке у Београду, у којој су изгореле стотине рукописа и штампаних књига из Старе Србије и Македоније, које је он поклањао овој установи почетком XX века. Ратне године провео је у Београду, одлазећи повремено у родни Алексинац.

Прота Стеван Димитријевић последњи пут борави у Русији 1945. године. Био је члан делегације Српске Православне Цркве, која је на челу са митрополитом Јосифом (Цвијовићем), присуствовала избору и устоличењу новог руског патријарха Алексиа I. Као један од најугледнијих српских свештеника одржао је беседу над одром свог ученика, патријарха Гаврила (Дожића), 1950. године. У време наредног патријарха Викентија (Проданова) именован је за члана Епархијског савета Архиепископије београдско-карловачке. До последњег дана овоземаљског живота прота је био активан у научном раду и научним контактима. Сарађивао је са Историјским институтом Српске академије наука, са Југословенском академијом знаности и умјетности, дописивао се са научним сарадницима.

Вредни прота Стеван Димитријевић упокојио се 24. новембра 1953. године, у свом стану у Београду. Заупокојену литургију, у Цркви Светог Марка у Београду, служио је патријарх Викентије. Сахрањен је у Алексинцу, у капели Светих Архистратига Михаила и Гаврила, његовој задужбини. Осамдесетосмогодишњи животни век прота Стевана Димитријевића објединио је читаве епохе српске историје и удаљене географске меридијане. ■

Његова реч се пажљиво слушала код водећих српских архијереја. Од њега су тражени савети, њему су се поверавале важне информације, у њему је виђен поуздан и добронамеран саговорник.

Осамдесетосмогодишњи животни век прота Стевана Димитријевића објединио је читаве епохе српске историје и удаљене географске меридијане.

Марија Копривица

ПЧЕЛАРСТВО У МАНАСТИРИМА СРЕДЊОВЕКОВНЕ СРБИЈЕ

челарство је једна од производних делатности која се интензивно развијала на манастирским властелинствима. Разлози леже у повећаним потребама за воском зарад одржавања богослужбеног и манастирског живота. Пчеларење у средњем веку је обављано екстензивно у кошницама са непокретним саћем, али уз редовна ројења пчела. Кошнице су прављене од прућа у облику купа, и називане су *џрмке* или *џирнке*. Пчеле су испуњавале унутрашњи простор саћем, без посебних рамова који би омогућавали лакше вађење меда и воска. У пролеће кошнице су чишћене уз одстрањивање мањих делова саћа и припремање за почетак испаше.

Пчелињаци на манастирским властелинствима јесу чести, али не и обавезно присутни. Могло би се рећи да они нису имање, у смислу поседа или земљишне површине, већ производни ресурс.

Ројење пчела је део производње који је захтевао посебно ангажовање људи који би ројеве сместили у нове кошнице и тако увећавали производне капацитете. Издвајање довољног броја нових ројева остављало је могућност да старије кошнице, богате воском, буду у већој мери искоришћене, стога ројење представља једну од најзначајнијих фаза средњовековног пчеларења. Узимање пчелињих производа носило је велики ризик по уништење старог друштва, јер је захтевало већа нарушавања кошнице, те је

известан број пчела тада и страдао. Ипак, водило се рачуна да довољан број друштава, углавном младих ројева, опстане за следећу сезону. Овакав начин пчеларења је погодовао добијању веће количине воска. Пчеларством су се у мањем обиму бавили готово сви слојеви зависног становништва, а било је распрострањено на готово свим просторима средњовековне српске државе. Сеоско становништво чувало

је на својим поседима или окућницама известан број кошница. Први турски пописи сведоче да готово нема села у којима није забележен порез који се узимао од пчелињих производа. Поред тога, постојали су и велики владарски и властеоски пчелињаци које су опслуживали професионални пчелари – уљари. Восак се убраја у један од основних извозних артикала из средњовековне Србије, што такође сведочи о великом обиму пчеларске производње.

У сагледавању пчеларске производње на манастирским властелинствима треба узети у обзир пчелињаке у директном власништву црквеног господара и производњу у оквиру домаћинства зависног становништва са метохија. Манастир је имао одређену добит од оба вида пчеларења, а у највећем броју случајева и располагао је са више извора воска истовремено. Пчелињаци на манастирским властелинствима јесу чести, али не и обавезно присутни. Могло би се рећи да они нису имање, у смислу поседа или земљишне површине, већ производни ресурс. На претходним страницама већ је указано на учесталост, распоред и значај пчелињака у оквиру појединих метохија.

Из књиге:
Марија Копривица,
Властелинства и економија манастира средњовековне Србије, Београд: Центар за историјску географију и историјску демографију, Филозофски факултет Универзитета у Београду, Ниш: Центар за црквене студије, 2022.

Најранији подаци о пчеларству на манастирским властелинствима потичу из првих хиландарских повеља. Монах Симеон је у Хотачкој метохији даровао Манастиру четири пчелињака, што већ тада представља основу за сигурно снабдевање Светогорског манастира воском. Могуће да је модел деловања посебних пчелињака био присутан и на Студеничком властелинству, те је у познијој верзији Повеље сачуван податак да је восак у Студеницу пристизао са метоха у Ибру. Поред деловања посебних пчелињака, већ у првој половини 13. века у манастирским повељама се помиње и убирање десетка од кошница.

Деловање великих манастирских пчелињака представља вид затвореног процеса производње воска за сопствене потребе. Бројни манастири имали су такве пчелињаке које су опслуживали професионални пчелари – уљари. Положај уљара регулисан је у време краља Милутина у неколико исправа. Најпре дајући пчелињак у Захаћу, краљ уписује обавезе и положај људи који су га опслуживали. Нешто касније, када је краљ Хрусијском пиргу потчинио тројицу својих уљара, прецизирао је да су ослобођени од свих работа и да имају исти положај као и пастири. Производи су намењени само за потребе снабдевања ћелије у пиргу. Такође, одговорност за поверене кошнице сами су сносили, па у случају да угину пчеле, дужни су да надокнаде штету. Обавезе и положај уљара наведен у овој исправи, поновљен је у више докумената из познијег периода. Јасно је да уљари немају никаквих аграрних обавеза, у смислу обраде земље, винограда или сена, а из поменуте исправе краља Милутина произилази да су имали положај сличан пастирима. Уљари су поред кошница својих господара имали и своје, што произилази из прописа да су дужни да надокнаде губитке од себе. Ово је малобројна група људи на манастирским поседима, јер је један пчелар могао да опслужи велики број кошница. Најчешће су пчелињак опслуживала по двојица или четворица уљара

са придодатим члановима својих породица. Уљари су најчешће поименично наведени у манастирским повељама, због посебног положаја и обавеза, што може указивати да представљају лично зависне људе, и да нису везани за земљу. Ови људи, готово по правилу, потичу из нижих друштвених слојева, међутим, они се без обзира на порекло изузимају из слоја меропаха или сокалника и никада им се не уписују меропшке или сокалничке работе.

Опчеларењу у оквиру сеоских домаћинства има мање података. Извесно је да је манастир на име *пчелињеј десетика*, који је готово редовно давање зависног становништва, могао добити знатне количине воска. Пчелињи десетак је натурална дажба која је падала на све који су имали кошнице у свом поседу. Овакво давање постојало је у византијском пореском систему и веома рано је прихваћено у српским земљама.

Уљари су најчешће поименично наведени у манастирским повељама, због посебног положаја и обавеза, што може указивати да представљају лично зависне људе, и да нису везани за земљу.

Штавише, овакав вид опорезивања кошница представља један од десетака који се најдуже задржао и био широко распрострањен. У основи овај десетак спада у порезе који се сливају у владарску ризницу, ипак, готово редовно владари га уступају црквеним установама. Манастири су се ревносно старали да убиру овај приход од својих људи како би подмирили своје повећане потребе за воском.

Интересантно је да се порез од пчелињих производа у грачаничким законским прописима не назива десетком, већ само обавезом да се цркви даје восак. Бањска хрисовуља сведочи да се у појединим подручјима могла узимати и већа количина воска од уобичајене десетине. На светостефанском властелинству прописано је: *Трнка њеџа њоком њодине осим њоју сваком да се узима*. Узимање пете кошнице није уобичајено и правдано је додатним потребама манастира, који није располагао довољно великим пчелињацима.

На хиландарским поседима било је више пчелињака, међутим, нема података који би указивали на прикупљање пчелињег десетка од поданика Манастира.

Известан број манастира имао је обе врсте доходака у пчелињим производима: са својих пчелињака и од десетка који су давали сељаци. Бањска је располагала сопственим пчелињацима, распоређеним на неколико локација, а вољом ктитора краљеви пчелари су потчињени Манастиру *са својим месџом*. Помињу се у неколико група: у Ситници пчелари на Присојници, затим пчелари у Људској, док је трећи бањски пчелињак у Луговима био највећи, опслуживала су га четири уљара. Ипак, на овај начин нису могле бити подмирене потребе Светостефанског манастира, па је прописано да се од становника са властелинства узима већа количина пчелињих производа него што је било уобичајено. На поседима Светих арханђела уписан је велики пчелињак на забелу Слатина који је опслуживало десетак пчелара.

На хиландарским поседима било је више пчелињака, међутим, нема података који би указивали на прикупљање пчелињег десетка од поданика Манастира. Ово запажање

не мора директно указивати да давање ове натуралне дажбине није постојало, могуће је да је она остајала у другом плану у односу на велике и развијене манастирске пчелињаке. Већ од самог оснивања Хиландар је добио знатан број пчелињака у односу на већину властелинстава. У време краља Милутина тај број се увећао, а само на основу сачуваних исправа до почетка 14. века, може се закључити да је Хиландар имао седам пчелињака са 17 пчелара. Поређења ради, у време краља Милутина Бањска је имала три пчелињака, на властелинству Светог Ђорђа код Скопља није уписан ниједан стари пчелињак, док је краљ доселио једног пчелара на запустело селиште.

Нема изворних података који би указали на конкретну количину воска коју је неки манастир добио. Подаци о меду још су оскуднији. Мед је представљао секундарни производ у пчеларској средњовековној производњи, али је неоспорно основни заслађивач у то време и коришћен је у исхрани, а медовина је представљала једно од заступљенијих алкохолних пића у средњем веку. ■

„ВЕРОУЧИТЕЉИ ЗА ВАС” У ХРАМУ СВЕТОГ ПАНТЕЛЕЈМОНА У НИШУ

рајем 2021. године, у парохијској сали при Храму Светог Пантелејмона у Нишу, у терминима непосредно након недељних литургија отпочела је реализација духовних сусрета под називом „Вероучитељи за вас”. По речима организатора и идејног творца ових сусрета, г. Миодрага Гашића, теолога и катихете из Ниша,

овде није реч само о предавањима. То јесу излагања вероучитеља на разне теме, али и више и значајније од тога: ради се о времену проведеном у разговору на душекорисне теме.

Катихетски кадар Ниша – вероучитељи и професори верске наставе, као својеврсна хришћанска интелигенција овог града, радо излази у сусрет позивима организатора да учествује у сусретима и разговорима са православним хришћанима нашег града, редовним учесницима литургијског живота у Храму Светог Пантелејмона у Нишу.

Миодраг је лично мотивисан лепим сећањем на доба када је, још као основац, након литургије проводио време у истој сали, слушајући тадашње свештенике који су након литургије уз послужење седели са верним народом делећи мало кафе, ракије и нешто хране. Данас катихетски кадар Ниша – вероучитељи и професори верске наставе, као својеврсна хришћанска интелигенција овог града, радо излази у сусрет позивима организатора да учествује у сусретима и разговорима са православним хришћанима нашег града, редовним учесницима литургијског живота у Храму Светог Пантелејмона у Нишу.

Миодраг Гашић је један од нишких вероучитеља са најдужим стажом и значајним резултатима иза себе, запослен у Основној школи „Ратко Вукићевић” у Нишу. И ове године, на једној од недељних литургија током Васкршњег поста, благодарити његовом професио-

налном труду, више од две стотине ученика са родитељима организовано је дошло у Саборни храм, где су се сви том приликом причестили. Овим поводом Радио Глас Епархије нишке приредио је специјалну емисију на којој је гостовало неколико ученика верске наставе из ове школе са својим вероучитељем.

Разговори под именом „Вероучитељи за вас” представљају још један плод повезивања верске наставе са животом цркве. Они се приређују са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија и протојереја Небојше Вујића, старешине овог храма, са знањем Канцеларије за верску наставу Епархије нишке и Актива вероучитеља Ниша, чији је Га-

шић један од најактивнијих чланова. На тај начин почиње да се остварује идеја живог учешћа вероучитеља у мисионарској делатности цркве, о чијој се потреби већ дуго говори. Као посланици на њиви Господњој, вероучитељи заједно са народом, као његов саставни део, учествују на литургији, а након тога деле са заинтересованима све оно што су прочитали, изучили и припремили из области хришћанских знања. Свештенство Храма Светог Пантелејмона увек на крају литургије поздравља предавача, најави његово предавање и позове присутне да се придруже духовним разговорима.

Како каже Миодраг Гашић, највећа подршка у реализацији идеје долази од оних који већ дуги низ година редовно долазе на литургију и остала богослужења, који се радо сећају неких давних времена када је овде трпеза љубави била нешто што се подразумевало. Њихова подршка

Вероучитељ Миодраг Гашић са ученицима у порти Саборног храма у Нишу

Редовна гостовања нишких вероучитеља и професора постепено стварају једну нову традицију, а порта Храма Светог Пантелејмона постаје оно што је некада и била: средиште окупљања оних људи у нашем граду који желе да обогате своје хришћанско образовање.

се огледа у виду помоћи око припреме просторије, послужења и сређивања сале, али и у виду предлога ко би могао да буде наредни предавач и која би била евентуална тема. Посећеност је добра и стално се увећава, а у разговорима заједно учествују и стари и млади, верници свих генерација. Од почетних двадесетак верника, група редовних посетилаца увећана је на неких тридесеторо до четрдесеторо, колико ова сала и може да прими.

Прво предавање одржано је 12. децембра 2021. године, када је вероучитељ Милан Марковић говорио на тему „Пост и савремени изазови”. Као и сваки почетак, овај први сусрет био је необичан за све; људи су стидљиво ушли у салу, ишчекујући да их неко ослободи осећаја нелагодности, али је то убрзо превазиђено хришћанским братским односима који су овде увек владали. Већ наредне недеље професор гимназије, др Дарко Крстић, предавао је о браку и посту, а на празник Очева, 2. јануара 2022. године, др Ивица Живковић, професор средњих стручних школа, говорио је о хришћанском схватању доброг оца у савременом свету. Током јануара и фебруара, истакнути нишки вероучитељи Милош Станојевић и Стефан Ранчић поделили су са присутнима своје редовне теме из верске наставе, о десет Божјих заповести и о библијским примерима покајања. Након њих гостовао је јереј др Бобан Димитријевић, професор гимназије и парох Храма Светог цара Константина и царице Јелене у Нишу, који је представио своју књигу „Основне поуке недељних јеванђеља”, а о Крстопоклоној недељи, професор богословије, протојереј Дејан Крстић, поучио је посетиоце о крсту и страдању у животу хришћана. У априлу ове године о васпитном значају поста и покајања говорио је још један нишки вероучитељ, Милан Коцановић.

Фотографија са једног предавања

Из свима познатих разлога, везаних за епидемиолошке услове и ограничења, неколико планираних предавања морало је да буде одложено. Међутим, у месецима који су иза нас редовна гостовања нишких вероучитеља и професора постепено стварају једну нову традицију, а порта Храма Светог Пантелејмона постаје оно што је некада и била: средиште окупљања оних људи у нашем граду који желе да обогате своје хришћанско образовање.

Порта Храма Светог Пантелејмона у Нишу

Планови организатора подразумевају да се сусрети у парохијској сали Храма Светог Пантелејмона продуже током целе године, једне недеље са предавањима гостујућих вероучитеља, а наредне само уз дружење и послужење. Међу вернима постоји жеља да се обнови некадашње Братство Светог Симеона Мироточивог, које је у прошлом веку при овом храму било ангажовано у мисији и организацији сличних догађаја. Постоји и идеја да се предавања прошире и у друге градске храмове циркуларно, у договору са старешинама храмова где за то постоје услови. Најважније је да верни народ доживи простор цркве као сопствени дом, са жељом да у животу цркве настави да учествује и након литургије.

ЈОШ ЈЕДНОМ О ОДГОВОРНОСТИ КАТИХЕТА

Представљени
резултати истраживања
„Припремљеност и стручна
оспособљеност православних
катихета и могућности унапређења
квалитета верске наставе
у Србији”

адекватна припремљеност сваког наставника, па тако и вероучитеља – катихете, минимална је претпоставка за наставу откад постоји школа као институција. Од враћања верске наставе као изборног предмета у школе пре две деценије, спроведено је неколико истраживања – евалуација реализације и ефеката верске наставе у основним и средњим школама у Србији. Резултати су показали да катихете већином не осећају недостатке по питању стручне осспособљености. Да ли је из тога исправно закључити да су вероучитељи у Србији заиста адекватно припремљени за рад у школама (иако је познато да већина није имала темељну обуку за рад ове врсте) или за дате одговоре треба тражити неко друго образложење, непотврђено резултатима истраживања?

Јасно је да, колико год били добро разрађени циљеви и задаци верске наставе, и колико год адекватно и квалитетно били урађени програми и уџбеници, опремљени кабинети и томе слично, верска настава неће испунити свој циљ све док наставник катихета не буде на прави начин мотивисан у свом раду или ако – што може, а и не мора бити у вези са тим – није довољно осспособљен за своју наставну делатност. Која је група компетенција које катихетама недостају: да ли је за њих неопходна обука, или само спремност на самостално континуирано унапређивање сопствених капацитета личности?

Унамери да се утврде и анализирају ставови православних катихета о њиховој сопственој припремљености и стручној осспособљености, као и могућностима унапређења верске наставе у Србији, у другој половини 2020. године предузето је истраживање на узорку катихета Епархије нишке. Његови реализатори били су Марија Ђорђевић, истраживач-приправник са Департмана за педагогију Филозофског факултета у Нишу, и Ивица Живковић, катихета Средње стручне школе. Ово истраживање подржало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, оно је спроведено уз помоћ Канцеларије за верску наставу Епархије нишке, а његови резултати представљени су у публикацији „Византијско-словенска чтенија”, *Зборник радова са Међународне научне конференције, одржане 14. новембра 2020. године на Универзитету у Нишу*, која је изашла из штампе крајем 2021. године.

Верска настава неће испунити свој циљ све док наставник катихета не буде на прави начин мотивисан у свом раду или ако – што може, а и не мора бити у вези са тим – није довољно осспособљен за своју наставну делатност.

Семинарска обука и даље стручно усавршавање катихета чине део њихових пословних обавеза, али и легитиман и добродошао елемент њиховог самодоживљавања у атмосфери учешћа у савременој просветној служби.

Теоријска полазишта овог истраживања утврђена су и описана на основу грађе из књиге *Студије о верској настави Православне цркве* др Ивице Живковића (Београд: Издавачка фондација СПЦ Архиепископије београдско-карловачке, 2019). Опис методолошког приступа и анализу резултата припремила је Марија Ђорђевић. С обзиром на природу проблема, у истраживању је коришћена дескриптивна научно-истраживачка метода, техника анкетирања и скалирања, а инструмент је посебно конструисан за потребе истраживања.

Инструмент садржи питања отвореног типа, као и скале процене са више ајтема. Узорак истраживања чиниле су катихете Епархије нишке (укупно 61 испитаник). Задаци истраживања били су: утврдити и анализирати ставове катихета о 1) пожељним особинама и компетенцијама значајним за вероучитеља; 2) сопственој припремљености и стручној оспособљености за реализацију верске наставе; 3) начинима којима се може унапредити квалитет православне верске наставе у Србији.

Прва хипотеза потврђена је делимично: катихете истичу особине и компетенције специфичне за њихов позив, иако су на првом месту ипак компетенције везане за методiku наставе. Катихете осећају потребу за чешћим семинарима из области методике наставе, које би водили педагози и психолози – што се може протумачити као довођење верске наставе у исту равн са осталим школским предметима. Потреба за теолошким семинарима

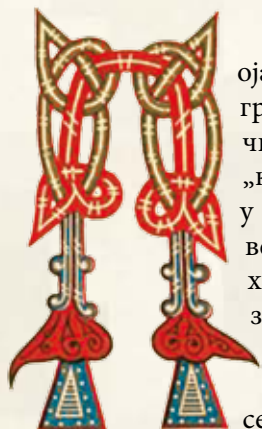
мање је изражена, можда због неповезивања богословског знања са питањима припреме и стручног усавршавања за рад у верској настави. Друга хипотеза је потврђена: катихете процењују сопствену припремљеност за реализацију верске наставе као задовољавајућу. Осећање довољне припремљености, посебно његово јавно исказивање, може се тумачити као социјално пожељан одговор, најпре из страха од губитка радног места, а потом и из потребе да се недовољно стабилан углед изборног школског предмета у јавности подржи, или бар додатно не угрожава. Трећа хипотеза је такође потврђена. Катихете сматрају да је квалитет православне верске наставе у Србији могуће даље унапређивати, и нуде бројне предлоге. Предлози су углавном усмерени на чешће организовање семинара (из методике наставе), радионица, угледне наставе, али и на уношење промена у постојеће уџбенике и приручнике за предмет Верска настава, као и, не на последњем месту, законске регулативе у вези са статусом предмета.

На основу прикупљених и анализираних резултата могуће је упутити и одређене препоруке. Семинарска обука и даље стручно усавршавање катихета чине део њихових пословних обавеза, али и легитиман и добродошао елемент њиховог самодоживљавања у атмосфери учешћа у савременој просветној служби. Тим пре што нико међу катихетама данас не показује отпор према стручном усавршавању, потребно је посветити посебну пажњу његовом осмишљању и специфичној намени припреме и стручног оспособљавања за реализацију верске наставе. С обзиром на специфичности верске наставе у односу на остале предмете, неопходно је да стручно усавршавање катихета буде осмишљено пре свега у контексту богословског обучавања, у којем су они и стекли своје квалификације. Потребно је профилисати, обучити и доживотно усавршавати православног катихету као човека цркве и црквеног предања (обухватајући и све норме његовог професионалног наступања), а не као пуког познаваоца и применитеља ових или оних наставних метода. То не искључује потребу утврђивања његових наставничких компетенција, али оне могу бити допуна стручном усавршавању катихете, а не – као што је то још увек случај – доминанта или искључиви предмет тог усавршавања. ■

Јереј др Бобан Димитријевић

БОГОСЛУЖБЕНИ ЖИВОТ ЦРКВЕ И ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Појам катихизис води порекло од грчког глагола *καταίχο*, што значи научити, поучити. Сам израз „катихеза” у Цркви користимо у значењу поучавања, увођења верних у основне тајне и учење хришћанске вере. То првобитно значење овог израза никада не треба да изгуби везу са појмом (православни) катихизис, који се налази у називу школског предмета Верска настава. У катихеза-

ма Цркве објављују се и излажу основне истине о односу Бога према човеку и свету и, с друге стране, о односу човека према Богу и свету.

С^ам Господ Исус Христос је поучавао народ о Богу и истинитој вери, о Царству Божјем и о истинском животу човека у заједници са Богом. Први Христови ученици, као сведоци његовог посланства у свет, његове смрти и Васкрсења, проповедали су реч Божју тадашњем грчко-римском свету и оснивали цркве Божје као локалне литургијске заједнице. Народ се сабирао на богослужењима, пре свега на вечери Господњој – Евхаристији, у којој се остваривао најдубљи смисао хришћанског учења. Сва апостолска проповед извира је из тог црквеног доживљаја Бога и то њихово искуство било је темељ и образац будуће мисије и свеукупног живота Цркве.

У првим вековима Цркве, припрема за крштење била је обавезна и нико није могао бити крштен, а да претходно није уведен и поучен у тајне хришћанске вере. У данашњим условима црквеног живота поучавају се верни који су већ крштени (обично као деца или новорођенчад), али који не познају довољно добро или чак не познају уопште учење своје вере. У том сми-

слу, идеја верске наставе је, суштински гледано, идентична са идејом катихезе. Верска настава нуди то поучавање у вери ученицима, тамо где они иначе стичу и друга знања, онолико колико је то могуће у школским условима – будући да катихеза своју пуноћу и коначно остварење налази у конкретној реалности црквеног живота, у активном учешћу истих тих ученика у живој литургијско-евхаристијској заједници.

У сваком случају, школска верска настава мора да упућује и уводи ученике у живот конкретне црквене заједнице у местима где они живе. Разлог је то што појам знања о вери није само питање информисаности, већ тражи искуство целокупног психофизичког бића, његово пуно учешће у доживљају новог, вечног и бесмртног живота, који нам је дарован од Христа сада и овде у евхаристијском заједништву. Када то верска настава не би чинила, она би се претворила само у одређену суму информација из религијске области, које немају своју практичну, животну примену. То више не би био црквени, односно православни катихизис.

Тачно је да се данас увођење у црквени живот наводи као један од циљева верске наставе у школама. Међутим, важно је та два живота – школски и црквени – још непосредније повезати, пре свега указивањем на то да и у самом црквеном животу постоји поучавање, оригинална хришћанска катихеза,

Знање о вери није само питање информисаности, већ тражи искуство целокупног психофизичког бића, његово пуно учешће у доживљају новог, вечног и бесмртног живота, који нам је дарован од Христа сада и овде у евхаристијском заједништву.

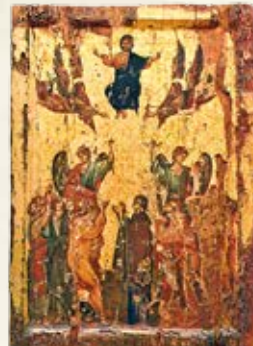
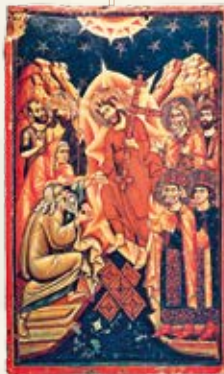
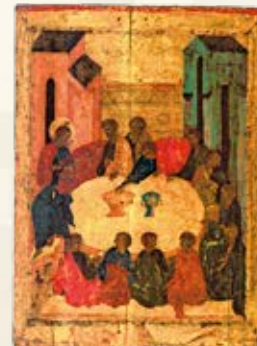
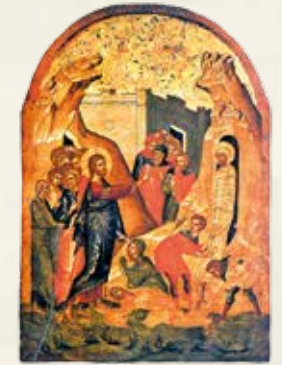
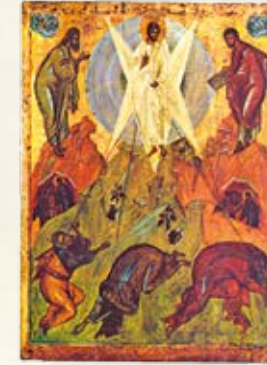
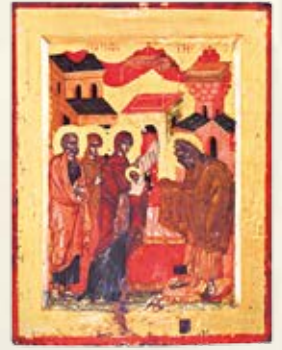

која је у ствари изворна верска настава. Сама богослужења цркве имају изразито катихетски – поучни карактер. То значи да ми у Цркви настављамо, проширујемо или у потпуности надокнађујемо она знања која смо могли да стекнемо на верској настави, и то у још примеренијем, искуственом контексту.

Годишњи богослужбени круг јеванђелских и апостолских читања, као и велико богатство богослужбених песама (химни), покривају све битне аспекте хришћанског учења о Богу, Цркви, човеку и свету. Међутим, катихетски карактер богослужења посебно долази до изражаја у богослужбеним читањима великопосног периода, у ишчекивању радости Христовог Васкрсења, будући да су се у раној Цркви оглашени управо у овом периоду, кроз библијске катихезе, припремали за свето крштење. Зато је Велики пост у историји Цркве одувек био време учења и време сазнавања – не само за оне који истине спасења први пут упознају, већ за све нас у заједници, који у својству Христових ученика та знања целоживотно продубљујемо и обнављамо.

У великопосном периоду у Цркви интензивније се користи Свето писмо, како старозаветна читања, тако и новозаветни одељци. Посебно место имају Књига постања (Прва књига Мојсијева), Књига пророка Исаије, Приче Соломонове, Књига о Јову, а из Новог завета Посланица Јеврејима. Црквена читања одломка из ових књига откривају историју Божјег деловања у свету, почев од тајне стварања света до моралних поука које се тичу хришћанског живота. Књига постања, на пример, поставља оквире саме вере Цркве. Она износи причу о стварању, паду у грех, обећању спасења, као и о почетку остварења тајне спасења кроз савез између Бога и изабраног народа. На тај начин учимо о историји људског рода као историји спасења, која води ка Христу и која у његовој личности задобија свој смисао и коначно испуњење. На то јасно указује петнаест завршних старозаветних одељка, који се читају на Велику суботу – некада дан крштавања оглашених који су се за то спремали.

Велики пост
у историји
Цркве одувек
био време
учења и време
сазнавања –
не само за оне
који истине
спасења први
пут упознају,
већ за све нас
у заједници,
који у својству
Христових
ученика
та знања
целоживотно
продубљујемо
и обнављамо.

Књига постања нуди и шири оквир, откривајући тајну Цркве кроз реалност народа Божјег који стоји у савезу (завету) са Богом. Није случајно што се у овом великопосном периоду чита и из књиге најзначајнијег од свих старозаветних пророка – Књиге пророка Исаије. Као „старозаветни јеванђелиста”, како су га називали свети оци Цркве, он показује да је у страдању и жртвовању Христовом испуњена велика тајна спасења. Друга су читања из Прича Соломонових, које представљају образац старозаветних моралних поука, и такође, из Књиге о Јову, као тумачење смисла страдања у свету. И док се у програму православног катихизиса старозаветне библијске истине и њихово новозаветно

тумачење обрађују једнократно, у програму само једне школске године, у богослужењима Цркве и њиховом „катихетском програму” ми сваке године, без обзира на степен и дубину нашег формалног образовања, изнова савладавамо ово „градиво”, добијајући прилику да наша знања сваке године постану обухватнија и дубља.

Овде је, поред теоријског, ништа мање важан и практични аспект хришћанског поучавања, који покреће тему самог смисла вере. Одељци из књига које се у Цркви читају, посебно пророка Исаије и изрека Соломонових, и те како треба да се примене на свакодневни живот верних данас. Њихове поуке су безвременске и оне се непосредно односе на све верне чланове локалних литургијских заједница. Већ на самом почетку Великог поста, из Књиге пророка Исаије слушамо поуке које нас упозоравају на један просто формални, законски, лицемеран приступ посту (а тиме и читавом хришћанском животу), који нам свима прети као искушење. Богонадахнути пророк Исаија у том духу поучава: *Шта ће ми мноштво жртвава ваших – њовори Госјод. Немојте долазити да се њокажете њреда мном. Ко је њо ѡражио из руку ваших? Постј и ѡразнике и свейковине ваше мрзи душа моја! Постјасјте ми ѡрезасићење, нећу више ѡдносити трехе ваше! Кад ѡружјате руке своје к мени окренућу очи своје од вас и ако уможите мољење нећу вас услышити, јер су руке ваше испуњене крви (Ис.1).* Тај протест против формализма у вери и у животу веома је близак младим људима, који у школи стичу сазнања неопходна за њихову будућност.

После овако оштрих речи открива се она суштинска, духовна димензија вере, која увек подразумева безусловну и безрезервну љубав према ближњем као према другом, као према сваком потребитом човеку. У том духу Исаија наставља: *Ојеритје се и чистји будитје, одбацијте лукавствја од душа ваших! Пред очима мојим ѡресјанитје са злобама вашим! Научитје се добро чинити, ѡражитје ѡравду, издвјитје оне којима се чини неѡравда! (Ис. 1).*

Најважнији пастирско-катихетски задатак свештенства јесте да ове и овакве биб-

лијске поуке актуализује и учини доступним, јасним и пријемчивим за све верне данас. То је и те како могуће и реално оствариво у живим евхаристијским заједницама, нарочито у беседама и у духовним сабрањима са вернима после свете литургије. Потребно је само да свештеник буде посвећен катихетско-мисионарском аспект свог свештеничког позива и да непрестано ради на личном образовању, зарад што потпунијег поучавања верних. Вера која се изучава на крају мора да се пројави као делатна у свакодневним околностима нашег живота, у којима се Господ пројављује кроз нашег ближњег – по оној новозаветној максими: *Када учинистје једном од ове моје мале браће, мени учинистје (Мт. 25).* И док катихета у школи добија прилику да о овој реченици говори у оквиру свега једне наставне јединице, свештеник у Цркви треба да је одржава као непрестани мото хришћанског поучавања, којим почиње и завршава се свака „наставна тема”.

Предности овог „неформалног” верског образовања огледају се још у томе што се оно одвија у самој Цркви, у изворном контексту остварења хришћанских истина, који у школи и на другим местима у свету не може да постоји. Зато се верској настави – православном катихизису у школама, може признати само мисионарска, при-

премна и условна важност – у зависности од тога колико је она заиста повезана са коначним циљем, учешћем у животу Цркве. На другој страни, иако се о вери данас учи и у школама, свештеник остаје први и незамењиви катихета – вероучитељ људима свих узраста у својој локалној богослужбеној заједници, он се као такав мора поштовати и ту одговорност он не може избећи. ■

ВАСКРШЊЕ

Васкршњи базар
„Улица добре воље“
у Медвеђи

Вероучитељ Далибор Цветковић

АКТИВНОСТИ ДЕЦЕ

Васкршњи базар Цркве Светог Николаја и
установе културе „Дечија радост“
у Бабушници

Јереј Страхиња Минић

У ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

„Васкршње радости”
ОШ „Вук Караџић”
у Лебану

Вероучитељица Снежана Крстић Станковић

2022. ГОДИНЕ

„Васкршње дечје радости”
Храма Силаска Светог Духа на апостоле
у Власотинцу

Свештенство Власотиначке цркве

47

КАТИХЕЗА

Медијско-информативна служба
Епархије нишке

ДВАДЕСЕТ ПЕТ ГОДИНА ПОСТОЈАЊА ЦРКВЕНОГ ХОРА „СВЕТИ ПРОКОПИЈЕ”

и учешће црквеног хора „Свети краљ Владислав” из Дворова, из Републике Српске. Благодарећи Граду Прокупљу, целокупна свечаност је била на високом нивоу, будући да је овај јубилеј значајан не само за сам хор и прокупачки храм, већ и за целокупно Прокупље и Топлицу. На крају академије, Преосвећени владика је хор „Свети Прокопије” из Прокупља одликовао орденом Светог Романа Ђунишког другог степена, за приказану љубав према цркви и 25 година неговања традиције духовне

У навечерје празника Сретења 2022. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније присуствовао је свечаном обележавању 25. годишњице постојања прокупачког црквеног хора. Након празничне вечерње службе, уследила је свечана академија посвећена овом јубилеју. Појци прокупачке црквено-певачке дружине показали су своје музичко умеће кроз извођење више црквених и родољубивих песама, а посебну част указало је

музике. У име хора, одличе је примила Сања Стојковић Антовић, професор музике и диригент. На празник Сретења, 15. фебруара 2022. године, Епископ нишки г. Арсеније служио је свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Прокопија у Прокупљу. ■

Медијско-информативна служба
Епархије нишке

ДУХОВНО И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ НИШКЕ МИТРОПОЛИЈЕ У XVIII И XIX ВЕКУ – АНАЛИТИЧКИ ПРИСТУП

Јавно предавање
протођакон
Далибора Мидића

У организацији Огранка САНУ у Нишу, у уторак, 5. априла 2022. године, протођакон Православне епархије нишке Далибор Мидић одржао је јавно предавање на тему „Духовно и културно наслеђе Нишке митрополије у XVIII и XIX веку – аналитички приступ“. Предавање је припремљено у оквиру рада на пројекту Огранка „Извори за проучавање српског језика на тлу југоисточне Србије у XVIII и XIX веку“, чији је координатор академик Јасмина Грковић-Мејџор, а руководилац проф. др Ирена Цветковић Теофиловић.

Протођакон Далибор Мидић, архивар и ризничар Православне епархије нишке, руководилац неколико пројеката дигитализације и конзервације црквених архива и ризница, у свом излагању обрадио је, најпре, најважније факторе настанка и очувања културног наслеђа и духовности на просторима Нишке митрополије у

XVIII и XIX веку, међу којима се посебно истичу просвета и штампарство, ходочашће, манастирски метоси и манастири, као и унутрашња организација Нишке митрополије у XVIII и XIX веку. Господин Мидић је нарочиту пажњу посветио материјалним историјским изворима, предметима из овог периода, њиховом значају у очувању духовности, културе, уметности и језика. Представљена су најстарија издања Нишке митрополије и Митрополита са почетка XVIII века, историјски преглед нишких храмова, тефтера, књига, записа и натписа.

Значај Нишке митрополије приказан је у предавању и кроз њену бригу о просвети, школама, учитељима и школовању омладине. И поред тешких историјских околности након Прве и Друге сеобе Срба, према оцени господина Мидића, старање о визуалној уметности, култури, иконопису, штампарству и издаваштву било је веома изражено. Митрополија нишка била је неговатељ, покровитељ, издавач и мецена српских

књига, које су на разне начине допремане на просторе Османског царства.

Предавач је обрадио и истакао значај манастирских метоха, који су у овом периоду представљали не само духовне, већ и просветне, здравствене и културне центре. Пажњу је посветио и хаџилуку, као спе-

цифичној верској култури православних хришћана у Османском царству, и објаснио да је обичај ходочашћа био условљен успоном православне грађанске класе у османским градовима почевши од XVII века, као и чињеницом да су се, од 1517. године, Света земља и простори Нишке митрополије нашли у истој држави – Османском царству, што је утицало на повећање броја ходочасника током XVIII и XIX века.

Предавање протођакон Мидића било је праћено одговарајућом визуалном презентацијом архивске грађе и вредних предмета из црквене ризнице. ■

ГОСТОВАЊЕ ИГУМАНА СТУДЕНИЧКОГ АРХИМАНДРИТА ДР ТИХОНА НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ У НИШУ

На Департману за србистику Филозофског факултета у Нишу, у оквиру предмета Свети Сава у српској књижевности и култури, 12. априла 2022. године одржано је предавање Високопреподобног архимандрита др Тихона Ракићевића, игумана царске лавре

имају прилику да изучавају посебан предмет посвећен Светом Сави, који се на Филозофском факултету у Нишу предаје као једини на свим српским универзитетима. Видео-запис игумановог предавања прире-

Том приликом представљене су књиге „Српска књижевност и Свето предање. Истраживање рецепције библијске и светоотачке књижевности” Драгише Бојовића, „Радуј се јер те српска уста хвале. Антологија српске

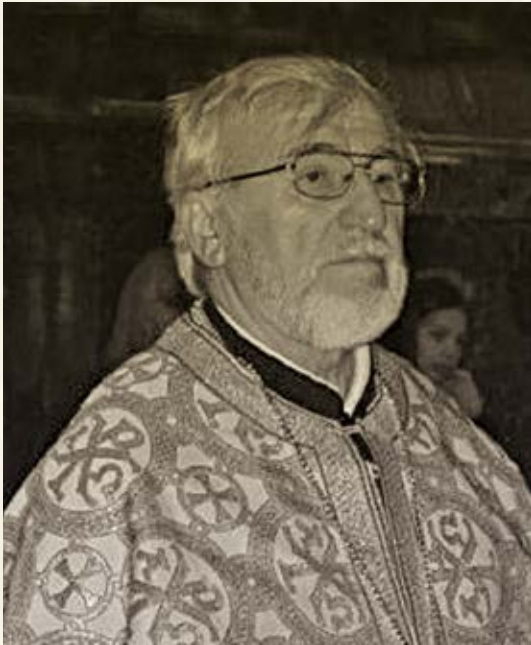
теотоколошке поезије” и „Једина светлост која се није срела са тамом. Богословски допринос професора Драгише Бојовића”. На промоцији су говорили још и Јелена Давидовић Коларов, уредник у Заводу за уџбенике Београд, доцент др Мирјана Бојанић Ђирковић и проф. др Бранко Горгиев. Модератор промоције, Ивица Живковић, истакао је у уводној речи, исказујући захвалност угледном госту, да су игумани студенички кроз ве-

Манастира Студеница, на тему „Књижевна делатност Светог Саве у Студеници”. У поздравној речи студентима и осталим посетиоцима обратио се проф. др Драгиша Бојовић, професор поменутог предмета, истакавши да је ово предавање историјски тренутак, које ће многим студентима остати као значајно искуство. Предавање оца Тихона у највећој мери било је посвећено важности постојања веродостојних извора за проучавање старе српске књижевности и разумевању историјског контекста у којем је писао Свети Сава, са посебним освртом на настанак Хиландарског и Студеничког типика. Високи гост је поручио студентима да треба да буду захвални што на својим студијама

ђен је у продукцији Радија Глас. Увече истога дана, архимандрит др Тихон учествовао је на промоцији издања Завода за уџбенике, Центра за црквене студије и Међународног центра за православне студије у Великој сали Универзитета у Нишу.

кове оличавали јединствен спој духовности и науке, и да су у свим српским срединама били дочекивани са чашћу која се указивала највишим црквеним великодостојницима. ■

ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР ДРАГИША МАРТИНОВИЋ

У понедељак, 21. марта 2022. године, након краће борбе са болешћу, уснуо је у Господу протојереј ставрофор Драгиша Мартиновић, свештеник у пензији. Прота Драгиша рођен је 3. јуна 1948. године у селу Крток у општини Куршумлија. Основну школу завршио је у Куршумлијској Бањи, након које је уписао петогодишњу Богословију Светог Кирила и Методија у Призрену, коју је завршио школске 1967/68. године. Ступио је у брак фебруара 1970. године, а истог месеца Епископ рашко-призренски Павле рукоположио га је у ђаконски, а наредног дана и у свештенички чин, у манастиру Светог Јоаникија Девичког. Неколико месеци служио је као привремени парох гредетински, у Архијерејском намесништву алексиначком, када је због потребе службе био премештен у свој родни крај, где је наставио своју пастирску службу као парох друге куршумлијске парохије. Од децембра 1978. године премештен је у парохију прву куршумлијску, а обављао је и службу архијерејског намесника косаничког. Од јула 1987. године, отац Драгиша је по молби премештен у упражњену пету нишку парохију. Као свештеник при Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу, служио је активно двадесет четири године, до фебруара 2010. године, када је разрешен ради одласка у пензију. За ревносно обављање пастирске службе и савесно залагање око обнове нишког Саборног храма, Епископ нишки Иринеј га је одликовао чином протојереја 2006. године. Прота Драгиша ни након одласка у пензију није престајао са ревносним пастирским трудом. Нарочито је био активан по питању изградње храма у родном Кртоку, а залагао се и за друге мисионарске активности. Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније служио је свештеничко опело новоупокојеном служителу Божијем 24. марта 2022. године на Новом гробљу у Нишу. ■

МОНАХИЊА ТЕОФАНИЈА МИНИЋ

На дан Страдања Христових, 22. априла 2022. године, упокојила се монахиња Теофанија Минић из сестринства Манастира Преображења Господњег у Липовцу. Рођена је 1942. године у селу Наупаре код Крушевца. Као женско чељаде, због великих обавеза око домаћинства, послала је у кући и напољу око баште и стоке, родитељи су одлучили да малу Мирјану не дају у школу. Описменила се код куће, уз млађег брата Миломира. По сведочењу саме мати Теофаније, у њиховој кући се није нарочито живело по црквеним заповестима, али се за Бога ипак знало. Међутим, душа девојке Мирјане је тежила Господу, жудећи да му преданије и усрдније служи. Често је одлазила у Манастир Рођења Пресвете Богородице у селу Наупаре, уживајући у духовним разговорима и дружењу са сестрама монахињама. Уз Божју помоћ и подршку монахиња, она доноси одлуку да свој живот у потпуности посвети Христу, те 1963. године напушта родитељски дом и одлази у Манастир Свети Роман, тада под истом духовном и административном управом са манастирима Дивљана и Наупаре. Замонашена је у истом манастиру 1967. године, руком манастирског духовника схи-игумана Доментијана. Ту остаје до 1977. године, када по благослову Епископа нишког г. Иринеја прелази у Манастир Преображења Господњег у Липовцу. Тамо је углавном обављала послушања шталарке и баштованке, а у слободно време израђивала веома лепе плетене бројанице. Монахиња Теофанија је последњих петнаестак година, због болести ногу, углавном проводила на спрату старог манастирског конака, израђујући у својој келији плетене бројанице и испуњавајући своје молитвено правило. Убрзо после Божића 2022. године, мати Теофанија је доживела тешки мождани удар. Трпељиво је подносила своју болест не жалећи се на муке и болове. ■

ПРОГРАМ КОЈИ СЕ ПРАТИ У 108 ЗЕМАЉА СВЕТА

Радио Православне епархије нишке

ГЛАС 92 MHz

Радио *Глас* је почео са емитовањем програма на Цвети, 28. марта 2010. Од тада је променио више програмских схема, музичких формата и концепата. Септембра 2017. године, непосредно након устоличења Његовог пресвештенства Епископа Арсенија, дефинисан је нови циљ, да Радио *Глас* буде препознатљив као званични медиј Православне епархије нишке. Мисија ове црквене радио-станице оријентисана је ка основним вредностима православне вере, српске културе, историје и традиције, на основу чега се гради концепција и садржај његовог програма. Радио *Глас* је редак

пример црквеног медија који развија мултимедијални концепт, сачињен - осим редовног радијског програма - и од сопствене видео-продукције, директних видео-преноса, а ускоро и од подкаст-програма који је у припреми.

Веб сајт *Радио Глас 92 MHz - Радио Епархије Нишке*, оформљен септембра 2018. године, већ крајем фебруара 2019. бележио је 380 јединствених посета дневно, да би до краја 2021. задржао просек од око 1600 јединствених посета дневно (у прва четири месеца 2022. године број

јединствених дневних посета достигао је просечно више од 2300). Посетиоци сајта долазили су из 108 земаља света, са свих континената. Највише посетилаца долази из Србије (67,59%), а потом из САД, Босне и Херцеговине, Аустрије, Немачке итд. Последњег дана 2021. године статистика је забележила тачно 1.431.263 јединствене посете овом сајту.

Фејсбук страница *Радио ГЛАС Епархије нишке* на крају 2021. године имала је забележено 2.561 свиђање и 2.861 пратиоца. Инстаграм налог, отворен августа 2020. године, има 1.041 пратиоца. Јутјуб канал *Радија Глас*, покренут октобра 2018. године, и његови садржаји су у 2021. години (53 постављена видео-записа) имали досег до 283.900 корисника Јутјуба. Снимљено је и додатних 50 видео-емисија, чије је емитовање почело 2022. године. Изабране видео-емисије се приказују и на црквеној ТВ Храм, а почела је сарадња са локалним телевизијским и радио-станицама, са преузимањем наших одабраних емисија. Ово је зачетак формирања медијске мреже на територији целе епархије.

Радио *Глас* Епархије нишке негује интензивну сарадњу са *Информативном службом СПЦ*, осталим електронским медијима СПЦ, као и са реномираним црквеним часописима *Православље*, *Православни мисионар*, *Свештосавско звонце* и *Глас Епархије нишке*. Постоје редовни контакти са свим институцијама културе у Србији, а од 2021. године започета је сарадња са више департмана Филозофског факултета у Нишу,

чији се значај огледа у ангажовању студената у радијском програму и заједничким пројектима.

У току 2021. године на Радију *Глас* је реализовано 825 нових емисија у којима је гостовала 721 особа, као и седам директних видео-преноса.

Из редовног програма Радија *Глас* Епархије нишке могу се издвојити следеће емисије: „Пирг” (чије су тежиште духовне теме, теме из живота цркве, разговори са духовницима и црквени празници), „Мој град” (која прати најзначајнија културна и друштвена дешавања и иницијативе у Епархији нишкој), „Млади у сусрет Христу” (која у сарадњи са Катихетским одбором Епархије нишке окупља вероучитеље и децу која похађају веронауку), „Читаоница” (кратка форма представљања значајних духовних дела, као и достигнућа српског и словенског књижевног миљеа, а такође и нових бројева црквених часописа) и „Човекољубље” (емисија чији је циљ подизање свести о значају добротинства, солидарности и љубави према ближњем).

Програм Радија *Глас* Епархије нишке обогаћен је и великим бројем нових емисија. Једна од њих, „Портрети”, посвећена је животу и делу знаменитих личности које су оставиле значајан траг у историји Православне цркве. „Српски светачник”, нова рубрика у оквиру јутарњег програма, представља животописе светитеља

које је канонизовала Српска православна црква од свог оснивања до данас. Још једна нова рубрика јутарњег програма посвећена је топонимима Ниша и околине. „Основе православне вере”, нови серијал емисија у аудио и видео формату, аутора јереја др Бобана Димитријевића у продукцији Радија *Глас*, обрађује основна питања и теме православне духовности, као и догматског учења цркве, односно њеног исповедања вере. Емисија „Псалтир”, аутора др Дарка Крстића и др Ивице Живковића, посвећена је разговорима о најлепшој књизи Светог писма Старог завета. Други серијал емисије „Калеидоскоп”, који припрема професор богословије, ђакон Предраг Владисављевић, доноси низ прича о историји Немањића, а њен трећи серијал је радијско прилагођавање капиталног дела протођакон Далибора Мидића, *Историја Православне епархије нишке*. „Деца су украс света” је део програма посвећен децјем стваралаштву. „Читамо за вас”,

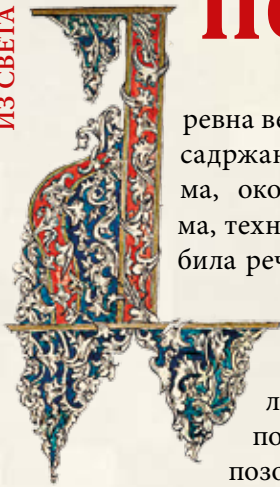
емисија настала у заједничком пројекту Радија *Глас* са црквеним часописима, намењена је слепим и слабовидим особама, као и свима који желе боље да се упознају са садржајем црквене штампе, а њено специјално издање, намењено малишанима, уврштено је у редован термин јутарњег програма. Још једна јутарња рубрика, „Кашичица здравља”, у сарадњи са свештеником Иваном Лилићем, упознаје нас са Божјим даровима и природним благом лековитог биља, које је свуда око нас.

Реализатори свих наведених активности су малобројни али врсни професионалци са дугогодишњим искуством вођења радијског програма у црквеним медијима: Драган Тадић, директор радија, Зоран Цветковић, главни и одговорни уредник, Максим Телић, тонски реализатор, као и водитељи-новинари Маријана Прокловић, Бобан Коцев и Сандра Момчиловић, док је за друштвене мреже одговорна Катарина Пиперски, спољни сарадник. ■

Радио *Глас* Епархије нишке

Тијана Поповић

ИСПРЕД ОЛТАРА, ИЗА ПОРТАЛА

Превна веза између религијског и драмског садржана је у свим временима, периодима, околностима, друштвеним развојима, технолошком напретком. У почетку је била реч од Бога, а та реч је пропутовала многим просторима и као наратив кроз отворен портал дошла до драме у њеном сценском облику. Заправо, оно религијско и исповедно је одувек било саставни део позоришне уметности о чему сведоче први праоблици оне позоришне игре организоване у част паганског бога Диониса, што свакако има један несавршен, али ипак некакав панрелигијски облик. Кроз каснију историју цивилизације религија и позориште су се преплитали, разилазили, па поново уједињавали. У средњем веку препознато од свештенства као значајно средство комуникације са народом, позориште улази у унутрашњост цркве, а кроз драматизацију библијских прича поприма званичне рели-

Драматуршки гледано, као и позоришна представа и литургија или било који други верски обред имају јасно дефинисан концепт, који подразумева одређени драмски ток, док су улоге подељене црквеним лицима, која кроз песму и проповед преносе божје речи, иако они нису ликови у наративу, док позориште изискује глумце, који кроз своју игру представљају одређени лик и финални контекст.

Аутор је позоришни продуцент, сарадник у настави на Факултету савремених уметности у Београду

гијске облике. Временом драмска игра прелази у порту, након чега се приближава трговима, да би након вишевековног прилагођавања и уобличавања коначно добила своје институционалне архитектонске облике.

Иако данас просторно и тематски, а пре свега наменски, позориште и црква као облици наизглед немају заједничку припадност, ипак постоји спона која прожима ова два поменути ентитета и чини их врло сродним.

Већ сама саборност публике са једне, односно народа са друге стране, заједничким циљем присуствовања и саучествовања у драмској представи или верском обреду, чине окосницу која обједињује позориште као посредника између драмске уметности и гледалаца и цркву као посредника између Бога и народа и управо та саборност даје смисао и једном и другом.

Позориште је место илузије, где гледалац свесно пристаје на лаж, да би уопште могао да дозволи уобразиљу радње и форме, као неко ко може да обухвати поенту, доживи емоцију и катарзичке промене у сопственом психолошком и мисленом моменту.

Драматуршки гледано, као и позоришна представа и литургија или било који други верски обред имају јасно дефинисан концепт, који подразумева одређени драмски ток, док су улоге подељене црквеним лицима, која кроз песму и проповед преносе божје речи, иако они нису ликови у наративу, док позориште изискује глумце, који кроз своју игру представљају одређени лик и финални контекст. Већ у анализи позоришног и верског простора, они су подељени на места за глумачку игру, односно верски обред, и за публику, односно верујући народ чија је пажња портално, односно олтарно и небески оријентисана. Иако сличног концепта поделе простора, интересантно је да у позоришту

публика готово војајерски из мрака посматра осветљене глумце на сцени, супротно простору цркве у ком су и свештеници и народ под једнаким осветљењем на готово истом физичком нивоу. Мрак у коме имплицитно борави публика је део личне интимае и лагоднијег погледа на сцену, где он не открива појединца, већ доприноси једној присутној аморфности, у којој на крају доминира само звук аплауза у општој безличности невидљиве публике. Црква види сваког појединца, никога не крије у општем учешћу, индивидуализује сваки микрокосмос који учествује у

заједничкој радњи. Док је у позоришту ова подела, осим у његовим експерименталним облицима, прилично стриктна, у цркви, напротив, често долази до рушења чувеног, метафизичког и недокучивог, а често и мистификованог четвртог зида и до стапања народа и свештенства у међусобној једнакости и заједничкој саборности пред Богом. Одређени облици сценографије и реквизите користе се и у верским обредима, док светлосни снопови, пламен свећа и мирис и дим тамјана чине окосницу атмосере или, позоришним речником речено, штимунга, што отвара посебну четврту димензију на корист простора и догађаја у храму.

Иако формално наизглед неповезиви, позориште и црква на врло сличан начин представљају медијум који са публиком, односно народом комуницира наратив, који је у случају позоришта променљив, док је у цркви то наратив сопственог постојања

– увек исти, али увек различито доживљаван. Свакако су принципи окупљања увек значајни за општедруштвени комуникациони развој, од чега је црквени живот простор за истину, која се кроз обред догађа. Позориште је место илузије, где гледалац свесно пристаје на лаж, да би уопште могао да дозволи уобразиљу радње и форме, као неко ко може да обухвати поенту, доживи емоцију и катарзичке промене у сопственом психолошком и мисленом моменту. Црква није простор уобразиље, већ преображења, па се простор и обредна

Црква није простор уобразиље, већ преображења, па се простор и обредна радња користе за спасење које стоји изнад промисли.

радња користе за спасење које стоји изнад промисли.

Позориште и црква се не искључују, драма и молитва се не разилазе, једно је дело душе, друго је дело духа, прво је дело културе, друго смисла... Зато, публико и народе, увече у театар, а ујутру на литургију... Важно је да смо окупљени заједно у мисли и смислу.

ЧИН МИРОВАРЕЊА

вето миро је освећена миришљава течност која се добија кувањем воде, вина, уља, смола, ароматичних трава, цветова, корења разноврсних биљака и етеричних уља. У православном црквеном животу света тајна крштења претходи светој тајни миропомазања, а обе се крунишу светом тајном причешћа. Поред употребе у светом миропомазању, ова нарочита светиња вековима се користила још при крунисању царева и враћању у крило цркве оних који су се одрекли заједни-

це са њом. Пошто носи најсветију благодат која се даје човеку за ступање у заједницу верних, по вишевековној пракси утемељеној на Предању цркве, свето миро припремају и освећују поглавари помесних цркава, уз саслуживање својих архијереја. Чин кувања светог мира, такозвано мироварење, врши се по потреби – с пажњом да залихе не би сасвим недостале – тако да се оно ипак не спрема током управе сваког од патријараха. На тај начин, овај несвакидашњи догађај, кување светог мира, не доживи сваки епископ, нити свака генерација хришћана.

У Српској цркви чин мироварења врши се на следећи начин. На празник Цвети, након свете архијерејске литургије, у Ђаконикону Патријаршијске капеле Светог Симеона Миро-

точивог у Београду, припрема се сав поменути материјал. Сутрадан, на Велики понедељак, светом архијерејском литургијом пређеосвећених дарова у патријаршијској мироваоници почиње тај свети чин.

Текуће 2022. године, Његова светост Патријарх српски г. Порфирије, преосвећена господа архијереји и њихови саслужитељи тога дана помешали су сву припремљену материју и налили у казане. Након почетка кувања, Његова светост Патријарх започео је читање Светог јеванђеља, које су наставили преосвећена господа архијереји и свештеници који су преузели ту дужност и у наредним данима. Мироварење по устаљеном обичају траје до Велике среде, након чега се алавастри из мироваонице преносе пред частну трпезу Патријаршијске капеле Светог Симеона Мироточивог. Одатле се на Велики четвртак у литијском ходу алавастри са миром уносе у Саборни храм Светог архангела Михаила, где се у току свете архијерејске литургије Светог Василија Великог врши њихово освећење. Овим чином је началствовао Његова светост Патријарх српски г. Порфирије са неколицином архијереја. Међу њима је свих припремних дана активно учествовао и Епископ нишки г. Арсеније, као члан Синодског одбора за мироварење и председавајући радне групе истог одбора за приређивање поретка чина мироварења и освећења светог мира. ■

Пошто носи најсветију благодат која се даје човеку за ступање у заједницу верних, по вишевековној пракси утемељеној на Предању цркве, свето миро припремају и освећују поглавари помесних цркава, уз саслуживање својих архијереја.

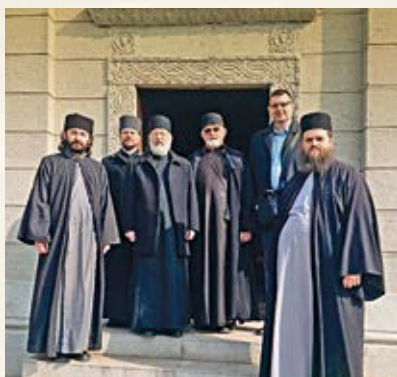
ДАРОВИ БЕОГРАДСКОГ ВЕРСКОГ ДОБРОТВОРНОГ СТАРАТЕЉСТВА ДЕЦИ ИЗ НИША

Са благословом Његове светости Патријарха српског г. Порфирија, Верско добротворно старатељство из Београда донирало је више стотина пакетића са поклонима нишким малишанима. У петак, 4. марта 2022. године, са благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, пакетиће су поделили службеници Православне епархије нишке. Пакетићи су достављени Установи социјалне заштите „Мара“, Специјалној школи „Бубањ“, Специјалној основној школи „Царица Јелена“ и Основној школи „Радоје Домановић“ у Нишу.

МОЛИТВЕНО СЕЋАЊЕ НА ПРОТУ СТЕВАНА ДИМИТРИЈЕВИЋА

У суботу, 5. марта 2022. године, службеници Епархије нишке и алексиначко свештенство дочекали су делегацију са Православног богословског факултета Универзитета у Београду, коју су чинили проф. др Зоран Ранковић, декан факултета, др Ивица Чаировић, доцент при Катедри за

општу историју Цркве, и проф. др Владислав Пузовић, ванредни професор при Катедри за историју СПЦ, на алексиначком Старом гробљу. Повод посете овом гробљу и гробљанској капели Светог Архангела Гаврила био је обилазак

породичне гробнице и парастос проти Стевану Димитријевићу, личности великих заслуга на пољу црквене историје, о чијем значајном доприносу је исцрпно писао професор Пузовић у својој новој књизи *Пушевица српске црквене историје. Научно наслеђе покојног Стевана Димитријевића*. Истога дана у вечерњим сатима одржана је промоција ове књиге у нишком Светосавском дому.

ЕПИСКОП НИШКИ НА ФОРУМУ НАПРЕДНИХ ТЕХНОЛОГИЈА

У четвртак, 24. марта 2022. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније присуствовао је додели награда на 6. Форуму напредних технологија, који се у Нишу одржава у организацији нишког Научно-технолошког парка. Међу бројним лауреа-

тима, Преосвећеном Епископу је додељена награда „Капетан Миша Анастасијевић“ за неговање светосавског пута духовности, доброчинства и хуманости. Наглашена је интензивна хуманитарна активност Православне епархије нишке, која је до сада помогла стотинама породица из свих крајева који јој територијално припадају.

МОНАШЕЊА У ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

У суботу друге седмице Часног поста, 19. марта 2022. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније служио је вечерње богослужење у Манастиру Свети Роман у Ђунису, уз саслужење протосинђела Нектарија Ђурића и протосинђела Данила Гаврановића. При крају вечерње службе, Преосвећени владика је у чин мале схиме замонашио господина Божидара Мијаиловића, координатора Верског добротворног старатељства Православне епар-

хије нишке. Од сада, он ће се у анђелском чину спасавати као монах Пантелејмон.

У петак треће седмице Часног поста, 25. марта 2022. године, Његово преосвештенство Епископ нишки г. Арсеније замонашио је у чин велике схиме високопреподобног архимандрита Дионисија, духовника обитељи Манастира Светог Стефана у Липовцу. Отац Дионисије је рођен 1932. године у селу Риђевштица, у општини Трстеник. Монашки чин примио је у својој седамнаестој години, у Манастиру Дивљана, од стране Епископа нишког г. Јована 1949. године. Наредне године рукоположен је у чин јеромонаха и постављен на парохијску дужност у непосредној околини Манастира Наупаре. Године 1958. постављен је за свештенослужитеља и духовника Манастира Височка Ржана, где је остао шеснаест година. На предлог Епископа жичког Василија, администратора Епархије нишке, примио је на управу Манастир Светог Стефана у Липовцу 1974. године, где је остао до данас. Архимандрит Дионисије заслужан је за потпуну материјалну и духовну обнову овог манастира. Епископ нишки Иринеј одликовао га је звањима синђела, протосинђела и игумана, а од 1992. године и архимандрита. Током много година био је исповедник клира Епархије нишке и ученика Призренске богословије. Са више од седам деценија монашке службе, архимандрит Дионисије већ пола века свакодневно служи свету литургију. ■

СЛУЖЕЊА ЕПИСКОПА НИШКОГ ГОСПОДИНА АРСЕНИЈА

У периоду од 28. јануара до 26. априла 2022. године, Његово преосвештенство Епископ нишки Арсеније је:

30. јануара – у Недељу тридесет другу по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Светог пророка Илије у Нишкој Бањи;

6. фебруара – у Недељу тридесет трећу по Духовима служио свету архијерејску литургију у Храму Света Три јерарха у нишком насељу Брзи Брод;

12. фебруара – на празник **Света Три јерарха** саслуживао на светој архијерејској литургији којом је начествовао Његово преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки г. Сергије у Храму Светих архангела у Манастиру Крка (Епархија далматинска), на дан славе Српске православне богословије Света Три јерарха у Крки;

13. фебруара – у Недељу о **митару и фарисеју** служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Саве у Сплиту (Епархија далматинска);

14. фебруара – у понедељак **Недеље о блудном сину, на празник Светог мученика Трифуна,** саслуживао на светој архијерејској литургији којом је начествовао Његово преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки г. Сергије у Саборном храму Светог Николаја у Карловцу (Епархија горњокарловачка);

15. фебруара – на празник **Сретења Господњег** служио свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Прокопија у Прокупљу;

20. фебруара – у Недељу о **блудном сину** служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

27. фебруара – у Недељу **месопусну** служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Симеона Мироточивог у Лесковцу, на дан обежавања храмовне славе;

2. марта – у среду **Недеље сиропусне, на дан Светог великомученика Теодора Тирона,** служио свету архијерејску литургију у Храму Светог великомученика Теодора Тирона у Азбрсници (Архијерејско намесништво топличко), на дан храмовне славе;

13. марта – у Недељу **православља, прву Часног поста,** служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

18. марта – у петак **друге седмице Часног поста** служио свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Рођења Пресвете Богородице у Лесковцу;

20. марта – у Недељу **другу Часног поста** служио свету архијерејску литургију у Манастиру Свети Роман;

23. марта – у среду **треће седмице Часног поста** служио свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Силаска Светога Духа на апостоле у Власотинцу;

25. марта – у петак **треће седмице Часног поста** служио свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Рођења Христовог у Пироту;

27. марта – у Недељу трећу Часног поста

служио свету архијерејску литургију у Храму Светог Николаја у Нишу;

30. марта – у среду четврте седмице Часног поста

служио свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Свете Тројице у Куршумлији;

1. априла – у петак четврте седмице Часног поста

служио свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Саборном храму Светих архангела у Нишу;

3. априла – у Недељу четврту Часног поста

служио свету архијерејску литургију у Храму Светих врачева Козме и Дамјана у Горњем Кордincu (Архијерејско намесништво топличко);

7. априла – на празник Благовести

служио свету архијерејску литургију у Храму Преподобне Параскеве у Кутлешу (Архијерејско намесништво лесковачко);

8. априла – у петак пете седмице Часног поста

служио свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Храму Свете Петке у Нишу;

9. априла – у суботу пете седмице Часног поста

служио свету архијерејску литургију у Храму Рођења Пресвете Богородице у Лесковцу;

10. априла – у Недељу пету Часног поста

служио свету архијерејску литургију у Храму Покрова Пресвете Богородице у Манастиру Ђунис;

16. априла – у суботу шесте седмице Часног поста – Лазареву суботу,

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

17. априла – у Недељу шесту Часног поста, на празник Уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвети,

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

21. априла – на Велики четвртак

саслуживао на светој архијерејској литургији којом је началствовао Његова светост Патријарх српски г. Порфирије у Саборном храму Светих архангела у Београду;

22. априла – на Велики петак

служио јутрење са читањем дванаест страсних јеванђеља у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу; служио вечерње са изношењем плаштанице у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

23. априла – на Велику су- боту

служио јутрење са статијама у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу; служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

24. априла – на празник Васкрсења Господа Исуса Христа

служио свету архијерејску литургију у Саборном храму Силаска Светога Духа на апостоле у Нишу;

25. априла – на Светли понедељак, други дан празника Васкрсења Господа Исуса Христа,

служио свету архијерејску литургију у Храму Рођења Пресвете Богородице у Лесковцу;

26. априла – на Свет- ли уторак, трећи дан празника Васкрсења Господа Исуса Христа,

служио свету архијерејску литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Пироту. ■

ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА УЧЕНИКА БОГОСЛОВИЈЕ СВ. КИРИЛА И МЕТОДИЈА У НИШУ

а благословом Његовог преосвештенства Епископа нишког г. Арсенија, 17. марта 2022. године, ученици Богословије Св. Кирила и Методија у Нишу реализовали су поделу хуманитарне помоћи, прикупљене за децу Медвеђе. Иницијативу за прикупљање хуманитарне помоћи, намењене потребитој деци која живе на простору општине Медвеђа, покренули су чланови новоформиране новинарске

управника Музеја црквених старина Епархије нишке. Све њих је на лицу места дочекао јереј Бобан Вуковић, надлежни парох из Медвеђе. Прво је посећена Основна школа „Горња Јабланица“, којој су матуранти Богословије предали намењену помоћ. По обиласку школе, група је наставила свој пут,

секције ученика ове образовне установе. У самој подели помоћи учествовали су ученици пете, односно завршне године Богословије, који су у Медвеђу дошли у пратњи свог професора, ђакона Предрага Владисављевића, који води поменуту новинарску секцију, као и протођакона Далибора Мидића,

обишавши још четири породице, којима су такође подељени припремљени хуманитарни пакети. Једној од породица је, као дар ученика Богословије, уручен и лаптоп, који ће деци користити за даље учење и усавршавање. Посета Медвеђи завршена је обиласком Храма Вознесења Господњег, одакле су хумани ученици Богословије Светог Кирила и Методија, по окончању овог подухвата, кренули путем Ниша. Ученици благодаре свим људима доброг срца који су учешћем у овој акцији, кроз свој несебични прилог, помогли да тешки дани у животима потребитих породица Медвеђе буду барем мало олакшани и да осмех поново заигра на њиховим лицима. ■

**ИНТЕРНЕТ
ПРОДАВНИЦА
ВЕРСКИХ
АРТИКАЛА**

**ПРИМАЊЕ ОНЛАЈН
ПОРУЏБИНА НОН-СТОП**

Адреса:
prodavnica.eparhijaniska.rs

Контакт:
prodavnica@eparhijaniska.rs
тел. +381 (0)18 415 05 05

**ПРАВОСЛАВНА
ЕПАРХИЈА НИШКА**

**Књижара-галерија
СВЕТИ ЦАР
КОНСТАНТИН**

Нова адреса:
18000 Ниш
ул. Обреновићева 124
(код Маргера)

Радио Православне епархије нишке

ГЛАС

92 MHz

 www.radioglas.rs

 [radioglaseparhijeniske](https://www.facebook.com/radioglaseparhijeniske)

 [Радио ГЛАС](https://www.youtube.com/RadioGlas)

 [radioglasnis](https://www.instagram.com/radioglasnis)

